

T.C.

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

**2011-2020 YILLARI ARASINDA SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ
ALANINDA YAPILMIŞ LİSANSÜSTÜ TEZLERİN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ELİF BORAN BEYTÜT

DANIŞMAN

DOÇ. DR. FUNDA VARNACI UZUN

AKSARAY 2022

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

2011-2020 YILLARI ARASINDA SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ
ALANINDA YAPILMIŞ LİSANSÜSTÜ TEZLERİN
DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ELİF BORAN BEYTÜT

DANIŞMAN
DOÇ. DR. FUNDA VARNACI UZUN

AKSARAY 2022

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren(....) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : ELİF

Soyadı : BORAN BEYTÜT

Bölümü : Sosyal Bilgiler Eğitimi (Tezli Y.L.)

İmza :

Teslim Tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : 2011-2020 Yılları Arasında Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yapılmış
Lisansüstü Tezlerin Değerlendirilmesi

İngilizce Adı : The Evaluation of Postgraduate Theses in the Field Of Social Studies
Education Between the years of 2011-2020.

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı : ELİF BORAN BEYTÜT

İmza :

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
JÜRİ ONAY SAYFASI

ELİF BORAN BEYTÜT tarafından hazırlanan “2011-2020 Yılları Arasında Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Değerlendirilmesi” başlıklı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Aksaray Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans olarak kabul edilmiştir.

İMZA

Danışman: Doç. Dr. Funda VARNACI UZUN

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı

Aksaray Üniversitesi

.....

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Ünal ŞİMŞEK

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı

Aksaray Üniversitesi

.....

Üye: Doç. Dr. Alper UZUN

Coğrafya Bölümü, Balıkesir Üniversitesi

.....

Tez Savunma Tarihi: 22.06.2022

Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu’nuntarih ve..... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Doç. Dr. Sevilay USLU DİVANOĞLU
İmza

TEŞEKKÜR

Çalışma sürecinin her aşamasında benden desteğinin esirgemeyen, görüş ve önerileri ile araştırmayı yönlendiren, bilgisini, kişiliğini ve sabrını daima örnek alacağım bu yolda en büyük şansım olan çok değerli danışman hocam Doç. Dr. Funda VARNACI UZUN' a sonsuz teşekkür ve saygılarımı sunarım.

Ailemize katıldığı günden beri emeğini ve yardımlarını bizden esirgemeyen, bu tezin her aşamasında değerli zamanını tezin düzenlenmesine ayıran kıymetli eniştemiz Ahsen TURGUT'a sonsuz teşekkür ederim. Bu çalışma sürecinde hep yanımda olduğunu bildiğim beni yüreklendiren değerli ablam Nuray BORAN TURGUT'a, bu yolda sabır ve sevgiyle beni destekleyen yol arkadaşım, sevgili eşim Mehmet BEYTÜT'e, eğitim hayatım boyunca her türlü durumda varlığını daima yanımda hissettiğim, maddi ve manevi desteklerini benden esirgemeyen sevgili aileme sonsuz teşekkür ederim.

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

2011-2020 YILLARI ARASINDA SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ
ALANINDA YAPILMIŞ LİSANSÜSTÜ TEZLERİN
DEĞERLENDİRİLMESİ

(Yüksek Lisans)

Elif BORAN BEYTÜT, AKSARAY 2022

ÖZET

Araştırmanın amacı 2011-2020 yılları arasında sosyal bilgiler eğitimi alanında yapılmış lisansüstü (yüksek lisans, doktora) tezlerin değerlendirilmesidir. Çalışmada sosyal bilgiler eğitimi alanında hazırlanmış olan tezler yıl, üniversite, araştırma konusu, örneklem, veri toplama tekniği ve aracı, veri analiz tekniği ve anahtar kelimeler açısından incelenmiştir. Araştırma konusu kapsamında YÖK ulusal tez merkezi veri tabanı “sosyal bilgiler eğitimi”, “sosyal bilgiler öğretmenliği” anahtar kelimeleri ile taranmıştır. Araştırmada betimsel çalışma yöntemi kullanılmış olup çalışmanın örneklemi ise 2011-2020 yılları arasında sosyal bilgiler eğitimi alanında yazılan, başlığında “sosyal bilgiler eğitimi” ve “sosyal bilgiler öğretmenliği” kelimelerini içeren tezler oluşturmaktadır. Tarama yöntemi ile ulaşılan tezler 2011-2020 yılları ile sınırlandırılmış olup çalışmada 62 yüksek lisans ve 6 doktora tezi olmak üzere toplam 68 teze ulaşılmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenen tezler yukarıda belirtilen çalışma kriterlerine göre incelenerek betimsel istatistikleri çıkarılmıştır. Elde edilen veriler belirlenen ölçütlere göre yorumlanmış ve sayısal değerler tablo ve grafiğe dönüştürülerek yorumlanmıştır. Bu araştırma ile sosyal bilgiler eğitimi alanında yapılan çalışmaların son yıllarda arttığı, örneklem olarak daha çok akademisyenlerin tercih edildiği, konuların genel bir çerçeve içerisinde kaldığı, yöntem olarak da daha çok nitel çalışmalara ağırlık verildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Bilim Kodu: 11009

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Sosyal Bilgiler Eğitimi, Tez İncelemesi

Sayfa Sayısı: 71

Danışman: Doç. Dr. Funda VARNACI UZUN

AKSARAY UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCE INSTITUTE

**THE EVALUATION OF POSTGRADUATE THESES IN THE FIELD OF
SOCIAL STUDIES EDUCATION BETWEEN THE YEARS OF 2011-2020**

(Master's Thesis)

Elif BORAN BEYTÜT, AKSARAY 2022

ABSTRACT

The aim of the research is to evaluate master's and doctoral theses made in the field of social studies education between the years of 2011-2020. In the study, theses prepared in the field of social studies education were analyzed in terms of year, university, research topic, sample, data collection technique and tool, data analysis technique and keywords. Within the research subject, the database of YÖK national thesis center was scanned with the keywords "social studies education" and "social studies teaching". The descriptive study method was used in the research, and the sample of the study consists of the theses written in the field of social studies education between the years of 2011-2020. The theses reached by the scanning method were limited to 2011-2020 years, and a total of 68 theses, 62 of which were master's theses and 6 of which were doctoral theses, were reached in the study. The theses, which were determined by the purposive sampling method, were analyzed according to the study criteria specified above and descriptive statistics of them were found out. The obtained data were interpreted according to the determined criteria and the numerical values were interpreted by converting to tables and graphics. With this research, it has been concluded that studies in the field of social studies education have increased in recent years, academicians are much preferred as samples, the subjects are within a general framework, and more qualitative studies are done as a method.

Science Code: 11009

Keywords: Social Studies, Social Studies Education, Thesis Review

The number of pages: 71

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Funda VARNACI UZUN

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU.....	iv
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI	v
JÜRİ ONAY SAYFASI	vi
TEŞEKKÜR	vii
ÖZET.....	viii
ABSTRACT	ix
İÇİNDEKİLER	x
TABLolar DİZİNİ.....	xii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xiii
SİMGELER VE KISALTMALAR	xiv
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1.Araştırmanın Amacı	2
1.2.Araştırmanın Önemi.....	3
1.3.Araştırma Problemi ve Alt Problemler.....	3
1.4.Araştırmanın Sınırlılıkları	4
1.5.Tanımlar.....	4
BÖLÜM II	6
KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	6
2.1. Sosyal Bilgilerin Tanımı	6
2.2. Sosyal Bilgiler Eğitimi	10
2.3. Sosyal Bilgiler Eğitiminin Amaçları.....	12

2.4. Sosyal Bilgilerin Tarihsel Gelişimi	14
2.4.1. Dünya’da Sosyal Bilgilerin Tarihsel Gelişimi	14
2.4.2. Türkiye’de Sosyal Bilgilerin Tarihsel Gelişimi.....	15
2.5. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yaklaşımlar	16
2.5.1. Vatandaşlık Aktarımı Olarak Sosyal Bilgiler	17
2.5.2. Sosyal Bilimler Olarak Sosyal Bilgiler.....	17
2.5.3. Yansıtıcı İnceleme Olarak Sosyal Bilgiler	17
2.6. Sosyal Bilgiler Eğitiminin Vizyonu.....	18
2.7. Sosyal Bilgiler Eğitiminin Önemi	19
2.8. İlgili Çalışmalar	20
BÖLÜM III.....	24
YÖNTEM.....	24
3.1. Araştırma Modeli.....	24
3.2. Veri Toplama.....	24
3.3. Veri Kaynağı.....	24
3.4. Veri Toplama Araçları	25
3.5. Verilerin Analizi.....	25
BÖLÜM IV	27
BULGULAR.....	27
4.1. Çalışmanın Betimsel İstatistikleri	27
4.2. Çalışmanın Alt Problemlerine Ait Betimsel İstatistikler	28
BÖLÜM V.....	40
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	40
KAYNAKÇA	43
EKLER.....	56
EK 1. Tez Değerlendirme Formu	57

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Sosyal Bilgiler Eğitiminin Üç Geleneği	18
Tablo 2. İncelenen Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı	27
Tablo 3. İncelenen Tezlerin Üniversite ve Yıllara Göre Dağılımı.....	29
Tablo 4. İncelenen Tezlerin Üniversite, Yıl ve Tez Türüne Göre Dağılımı	30
Tablo 5. İncelenen Tezlerin Araştırma Konularına Göre Dağılımı	31
Tablo 6. İncelenen Tezlerin Örneklem Grubuna Göre Dağılımı	33
Tablo 7. İncelenen Tezlerin Kullanılan Yöntem/Tekniklere Göre Dağılımı	34
Tablo 8. İncelenen Tezlerin Kullanılan Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı	35
Tablo 9. İncelenen Tezlerin Veri Analiz Tekniklerine Göre Dağılımı	36
Tablo 10. İncelenen Tezlerin Anahtar Kelimelere Göre Dağılımı	38

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. İncelenen Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı	27
Şekil 2. İncelenen Tezlerin Yüksek Lisans / Doktora Dağılımı	28
Şekil 3. İncelenen Tezlerin Araştırma Konuları Kelime Bulutu.....	32
Şekil 4. İncelenen Tezlerin Örneklem Grubuna Göre Dağılımı	33
Şekil 5. İncelenen Tezlerin Kullanılan Yöntem/Tekniklere Göre Dağılımı	34
Şekil 6. İncelenen Tezlerin Kullanılan Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı	35
Şekil 7. İncelenen Tezlerin Veri Analiz Tekniklerine Göre Dağılımı	36
Şekil 8. İncelenen Tezlerin Anahtar Kelimelere Göre Kelime Bulutu	39

SİMGELER VE KISALTMALAR

MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
TDK	Türk Dil Kurumu
NCSS	Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi
ABD	Amerika Birleşik Devleti

BÖLÜM I

GİRİŞ

Toplum, geçmişten bugüne ortak kültür ve amaç etrafında toplanan bireylerin oluşturduğu birlikteliktir. Sosyal bilgiler dersi insanların bugünü ve geleceği arasında köprü kuran bir derstir. Bu köprüyü kurarken eleştirel düşünen, sorumluluk sahibi, çevresi ile etkileşimde bulunabilen ve etkin vatandaşlık özelliklerine sahip bireylerin yetişmesini amaçlamaktadır. Sorumlu, farkındalıkları yüksek ve nitelikli bireyler yetişmesi toplumların huzur, mutluluk ve bolluk içinde yaşamasının oluşmasında önemli bir yere sahiptir (Öztürk, 2009).

Sosyal bilgiler dersi hızla değişen dünya koşullarında kendi kararlarını alan karşılaştıkları problemleri çözebilen aktif bireylerin yetiştirilmesinde sosyal bilimlerden aldığı bilgi ve yöntemleri kullanan bir ders olarak tanımlanabilir. Toplum düzenini sağlamayı hedefleyen hak ve özgürlüklerini tanıyarak bunları yerinde kullanabilen bireylerin yetişmesi temel amaçlarından sayılabilir (Öztürk, 2009).

NCSS (Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi) (1993) sosyal bilgileri; arkeoloji, antropoloji, coğrafya, tarih, anayasa, ekonomi, felsefe, siyaset bilimi, psikoloji, din, sosyoloji ve bunun yanında beşerî bilimler, matematik ve doğa bilimlerinden faydalanılan bir ders olarak tanımlamıştır. Türkiye’de sosyal bilgilerin tanımını ise MEB (2004) tarafından; bireyin toplumda var olabilme amacıyla coğrafya, tarih, ekonomi, antropoloji, sosyoloji, felsefe, psikoloji, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema çerçevesi içinde bir araya gelmesini hedefleyen; bireyin sosyal ve fiziki çevresiyle iletişimini, dün, bugün ve yarın kapsamında incelendiği ortak öğretim çabasıyla oluşturulmuş bir derstir şeklinde tanımlanmıştır (Sönmez, 2005).

Günlük hayata uygun ve onunla ilişkili olması hedeflenen sosyal bilgiler dersi hedeflerine ulaşma sürecinde farklı yöntem ve stratejiler kullanabilmektedir. Öğrencilerin başarıya ulaşmasında sosyal bilgiler dersi somut bir dayanak olarak gösterilmese de başarıya ulaşmada önemli bir rol üstlendiği bilinmektedir (Demir ve Akengin, 2014).

Sosyal bilgiler dersinin amaçlarından birisi de bireye toplumsal kişilik kazandırmakla birlikte olaylara farklı açıyla bakabilme yeterliliği kazandırmaktır. Toplumsal kişiliği kazanmış bireylerin de en önemli özelliği görev ve sorumluluklarının farkında oluşudur.

Böylece birey iyi bir vatandaş bilinçli bir yurttaş olarak toplumda yerini alacaktır (Sözer, 1998).

İçinde yaşadığı aile ve toplumsal çevre ile şekillenen eğitim, bireyin yaşamı boyunca tüm süreç ve ortamlarını içine alır. Eğitimde modern anlayışa göre bireyin ruh ve beden en sağlıklı ve topluma fayda sağlayabilen bireylerin yetiştirilmesi hedeflenmektedir. Toplumu ileriye götürebilecek bireylerin, toplumsal çevre düzenine körü körüne bağlanmaları, bu düzeni aynen devam ettirme düşüncesi içinde olmaları yerine, toplumu daha ileriye götürebilecek değişimlere ayak uydurma çabasında olmaları çağdaş eğitim anlayışının temelleriyle ilgilidir. Eğitimin amacı bireyin toplumda etkin bir şekilde var olmasını sağlamak olmalıdır (Yeşilyaprak, 2006).

Sosyal bilgiler birçok sebepten dolayı öğrencilere okullarda ders olarak okutulmaktadır. Öğrencilerin öğrendikleri bilgileri yaşamla etkili bir biçimde ilişkilendirebilmesi amaçlanmaktadır. Türkiye’de farklı üniversitelerce sosyal bilgiler eğitimi alanında yapılmış olan lisansüstü (yüksek lisans ve doktora) tezleri bulunmaktadır. İşte bu çalışmanın amacı sosyal bilgiler eğitimi alanında yapılmış olan yüksek lisans ve doktora tezlerini çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Bu alanda yapılan tezlerden elde edilen sonuçlar daha sonra yapılacak olan çalışmalara yol gösterebilir.

Çalışmanın birinci bölümünde araştırma genel olarak tanıtılarak araştırmanın amacı, önemi, problem cümleleri, sınırlılıkları ile tanımlar bölümü yer almaktadır. İkinci bölümde sosyal bilgilerin tanımı sosyal bilgiler eğitimi ve amaçları, sosyal bilgilerin tarihsel gelişimi, sosyal bilgiler öğretiminde yaklaşımlar, sosyal bilgiler eğitiminin vizyonu ve önemi ile araştırma konusu ile ilgili yapılan çalışmalar incelenerek kavramsal çerçeve oluşturulmuştur. Çalışmanın yönteminin anlatıldığı üçüncü bölümde ise araştırma modeli örneklem veri toplama araçları ve veri analiz tekniklerinden bahsedilmiştir. Dördüncü bölümde ise araştırma problemlerine ilişkin bulgulara ait betimsel istatistiklere yer verilmişken beşinci bölümde sonuç ve önerilerle çalışma tamamlanmıştır.

1.1.Araştırmanın Amacı

Sosyal bilgiler eğitimine ya da başka bir alandaki çalışmalara yönelik eğilimlerin belirlenmesi veya o alandaki eksik hususların belirlenmesi o alanda yeni yapılacak çalışmalara yol göstermesi bakımından önemlidir (Yüksel, Gündoğdu, Akyol ve Vural, 2016).

Bu araştırmanın amacı Türkiye’deki 2011-2020 yılları arasında sosyal bilgiler eğitimi alanında yapılmış tezlerin çalışma yılı, yapıldığı üniversite, araştırma konusu, örneklem, veri toplama aracı ve analizi, anahtar kavramlar gibi çeşitli kriterler üzerinden değerlendirilmesidir.

Bu değerlendirmeye yapılan çalışmalarda genel yönelimler belirlenmiş ve bu yönelimler frekans tabloları ile analiz edilmiştir.

1.2.Araştırmanın Önemi

Sosyal bilgiler eğitimi alanı ile ilgili yayımlanan tezlerin incelenmesi ile tezlerdeki genel yönelimler ortaya çıkarılacak olup bundan sonra yapılacak çalışmalarda araştırmacılara araştırma konusu ve diğer kriterler açısından yönelimleri belirlemektedir.

Bu çalışmada elde edilen sonuçlar sosyal bilgiler eğitimi alanında alternatif düşünme biçimi ve alternatif araştırma konularına ağırlık verilerek alanın gelişmesine katkı sağlaması ve bu alanda araştırma yapan bireylerin daha önce üzerinde yeterince durulmamış konulara ağırlık verilmesi gerekliliği açısından önemli görülmektedir.

Bu çalışma ile bundan sonra yapılacak çalışmalarda konu olarak oluşacak yığılmanın azaltılması ve yapılacak çalışmaların daha etkili ve verimli olabilmesi bakımından da önemli görülmektedir.

1.3.Araştırma Problemi ve Alt Problemler

Araştırmanın Problemi: Türkiye’de 2011-2020 yılları arasında sosyal bilgiler eğitimi alanında yapılmış olan tezlerdeki genel yönelimler nelerdir?

Alt Problemler;

1. Sosyal bilgiler eğitimi alanında yayımlanan tezlerin üniversite ve yayın yılına göre dağılımı nasıldır?
2. Sosyal bilgiler eğitimi alanında yayımlanan tezlerin araştırma konularına göre dağılımı nasıldır?
3. Sosyal bilgiler eğitimi alanında yayımlanan tezlerin çalışma grubuna göre dağılımı nasıldır?
4. Sosyal bilgiler eğitimi alanında yayımlanan tezlerin araştırma yöntemine göre

dağılımı nasıldır?

5. Sosyal bilgiler eğitimi alanında yayımlanan tezlerin veri toplama araçlarına göre dağılımı nasıldır?
6. Sosyal bilgiler eğitimi alanında yayımlanan tezlerin veri analiz tekniklerine göre dağılımı nasıldır?
7. Sosyal bilgiler eğitimi alanında yayımlanan tezlerin anahtar kelimelere göre dağılımı nasıldır?

1.4.Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Çalışma ulusal tez merkezinde 2011-2020 yılları arasında yayımlanan yüksek lisans ve doktora tezleri ile sınırlandırılmıştır.
2. Çalışma sosyal bilgiler eğitimi alanında yayımlanan tezlerde tez adında “sosyal bilgiler eğitimi” ve “sosyal bilgiler öğretmenliği” anahtar kelimeleri geçen tezlerle sınırlandırılmıştır.

1.5.Tanımlar

Eğitim:

“Eğitim, insanların hayatını devam ettirdiği toplumlarda kabiliyetlerini, olaylara bakış açılarını ve olumlu sayılabilecek davranış şekillerinin geliştiği zaman diliminin toplamıdır denilebilir (Tezcan, 1994). Sosyal bilgiler hemen hemen her açıdan farklılaşan dünyamız ve yaşadığımız ülke imkanlarında bilgi odaklı kararlar alarak sorunlara uygun çözüm önerileri getirebilen ülkesine faydalı yurttaşlar yetiştirmek düşüncesiyle toplumsal ve beşerî bilimlerden aldığı bilgi ve yöntemleri harmanlayarak kullanabilen bir öğretim programıdır (Öztürk, 2007).

Öğrenme:

“Bireyin çevresiyle etkileşimleri sonucunda davranışlarında meydana gelen, genelde kalıcı olan farklılıklardır. Genelde kalıcı olan bu farklılıkları çevre bireye tam olarak sağlayamadığında, bireyin gelişiminin sekteye uğraması da söz konusu olabilir” (Senemoğlu, 2005).

Öğretim:

Belirli bir alana yönelik bilgilerin öğrencilere aktarılması, öğrencilere yol gösterme süreci olarak tanımlandığı görülmektedir (TDK Sözlüğü, 2011). Bu süreçle birlikte öğrenmeyi kolaylaştırıcı etkinlikler, eğitsel araç-gereç temini ve eğitsel rehberlik de öğretim kavramının içerisine girmektedir. Başka bir ifadeyle öğretim, “eğitim kurumunda önceden oluşturulan programa bağlı olarak bir amaç, bir plan ve bir düzen çerçevesinde kontrollü olarak gerçekleştirilen uygulamalardır” (Güneş, 2015).

Sosyal Bilgiler Öğretimi:

“İnsanları ve yaşamları konu alan, insanın kendisini ve diğer insanları anlamaya yardımcı olan; bununla birlikte vatandaşlık yeterlilikleri kazandırmaya çalışan disiplinlerarası bir alandır” (Öztürk ve Dilek, 2004).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Sosyal Bilgilerin Tanımı

Ortaokullarda okutulan sosyal bilgiler dersi toplumsal hayatta etkin bir biçimde var olabilen ve toplumsal hayatın her aşamasına uyum sağlayabilen bireyleri yetiştirmek amacıyla okutulan bir derstir. Bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirmeyi hedef edinmiş olan bu ders eğitimin adeta bel kemiğini oluşturmaktadır. İnsanı ve yaşamı konu alan sosyal bilgiler çocuğun çevresini, çevresinde yaşayan insanları ve kuruluşları tabiatı tanıması bunların birbiriyle olan ilişkisine dikkat ederek iyi ve sorumlu bir vatandaş olarak davranışlarını buna göre yönlendirmesi sosyal bilgiler dersini gerektirdiği gibi öğretilmesi ile gerçekleştirilebilir. Böylece kendi kendimizi ve diğerlerini daha iyi anlamak bu dersi etkin öğrenebilmek yoluyla gerçekleşecektir (Demir, 2005).

Sosyal bilgileri tanımlamak diğer disiplinleri tanımlamaktan çok daha zordur. Coğrafya ve tarih dersleri bakıldığında sosyal bilgilerden daha kolay tanımlanabilmektedir. Çünkü Sosyal bilgiler disiplinlerarası bir derstir. Sosyal bilgilerin vatandaşlık yeterliliğini oluşturmak amacıyla bütüncül disiplinlerarası bir bölüm oluşu diğer bir özelliğini de oluşturmaktadır (Doğanay, 2003).

Toplumda ilk olarak ailesini akrabalarını tanıyan insanoğlu gelişmeye başlayan çevresiyle iletişime de ihtiyaç duymaya başlar. Toplumsal yaşama uyum sağlayarak bu yapı içerisindeki her türlü kurum, kuruluş, grup ya da topluluk ile uyum içerisinde yaşamak bu dersin gerekliliğinden olsa da son derece güç bir iş olduğu da bilinmektedir. Bunu başarmak, uyumu sağlayabilmek her zaman mümkün olmayabilir. Toplumsal kurum ve etkileşimin olduğu ve geliştiği bugünün toplumlarında grup ile uyumu yakalayamayan bireylerin davranışında bozukluk gözlenir ve bu bireyler üretken olamazlar. Bireylerin toplumsal kurum ve ilişkilerin çeşitlendiği, geliştiği günümüz toplumunda çocuğun davranışlarının tümünü ailesinden öğrenmesi beklenmediğinden toplumsal kurum ve kuruluşlardan öğrenmesi beklenir. Çocuğun insan ilişkilerini yaşadığı çevrede resmi ve resmi olmayan kurumların işlevlerini devlet ve hükümet gibi kurumların işleyiş biçimi çocuğa anlatılmaktadır. Ancak bunun olabilmesi eğitim kurumları ile mümkündür. Eğitim kurumları bireyin nitelikli bir yurttaş olarak yetişebilmesi, sosyalleşmesi, içinde bulunduğu çevrenin yaşayış biçimi, geçmişi, bugünü ve yarına dair oluşacak kurum ve kuruluşları tanımasını

sağlamalıdır. Bilgi ve becerilerinin önemli, bir kısmının sosyal bilgiler dersi ile kazandırılması amaçlanmış ve çocuğun içinde yaşadığı toplumun sağladığı olanakları, bunlardan yararlanma yollarını öğrenmesi de hedeflenmiştir (Erden, 2000).

Sosyal bilgiler dersi yurttaşların üzerine düşen görevlerinin, haklarının neler olduğunu açıklayarak bütün çeşitlikleri ile yeryüzüne bağlı olayları ve onların çıkış sebeplerini araştırabilen geçmişte, günümüzde ve gelecekte insan ve insanın fiziki çevresi ile etkileşimini ortaya koyan bilgiler olarak tanımlanabilir (Barr, Barth ve Shermis, 2013).

Sosyal bilgiler çocukların sosyal hayatla ilgili temel becerileri kazandırmayı kendilerine amaç edinen bireylerin insanlara, çevresine gereken önemi veren, yaşadığı çevrenin ayrılmaz bir parçası olarak gören, doğaya değer veren, kendisini yaşadığı toplumun ve dünyanın bir parçası olarak gören birbiri ve çevresi ile etkileşimini sağlıklı kurabilen, toplumsal varoluşunu farkındalıklarıyla elde edebilen kişiler olarak yetiştirilmesi amaçlanır. Yaşamın her aşamasında uyulması gereken kurallar ve öğrenilmesi gereken davranışlar vardır. Bazı farkındalıkların geliştirilebilmesi okul çağına ilk yılları ile başlayıp hayat boyunca devam eder. Sosyal sorunlar ve bu sorunların çözümü ile ilgili bilgi ve becerilerin öğrenciye öğretilmesi toplumsal kurallara uyma davranışlarına rehber olunması milli ve manevi değerleri tamamen kapsayan Sosyal bilgiler dersi yoluyla öğretilmesi hedeflenmektedir (Gömleksiz ve Cüro, 2011).

Sosyal bilgiler dersinin birbirinden farklı birçok tanımı yapılmaktadır. Ancak özünü toplumsal bir varlık olan insan oluşturur. Bu ders bireylerin bilgi, beceri ve değerlere sahip olmasını amaçlar. Bu ders toplum hayatını düzene koyan sosyal bilimler, felsefe ve diğer faaliyetlerin ortak noktası olarak düşünülebilir (Sönmez, 2005).

Sosyal bilgiler kavramı Türkiye’de 50, Dünya’da 102 yıllık bir geçmişe sahip olması açısından oldukça yeni bir alandır. Bu süre bir çalışma alanı ve bir disiplin için uzun sayılmamaktadır. Bu nedenle sosyal bilgiler tanımına ve içeriğine ilişkin net bir ifade kullanmak güçtür (Barr vd. 2013).

Sosyal bilgiler toplumsal hayat ile ilişkili davranış ve değerlerin aktarıldığı, iyi ve sorumlu bir vatandaş yetiştirmek amacıyla ortaokullarda okutulan bir derstir (Bilgili, 2006).

Sosyal bilgiler vatandaşlık eğitimi, grup ve toplum, sosyal bilimlerden seçilen içerik ve bilgilerden oluşmaktadır (Açıkalın, 2017).

Erden (2000) ise sosyal bilgileri topluma faydalı bir yurttaş kazandırılmasının amaç edinildiği bir çalışma alanı olarak da tanımlanmaktadır. Öztürk (2007)’e göre sosyal bilgiler

etkin, problem çözebilme yeteneğine sahip üretken seçilmiş içerikler doğrultusunda iyi bir vatandaş yetiştirerek sahip olduğu ülke ve dünya şartlarına ayak uydurabilen ve bu şartların iyileştirilmesi için edindiği bilgilere yön veren dinamik bir çalışma alanı olarak tanımlanmaktadır.

Yukarıdaki tanımlardan da anlaşılabilceği gibi sosyal bilgilerin net ve tam bir tanımını yapmak çok mümkün değildir. Bu sebeple 1992 yılına kadar yapılan tanımlardaki farklılıklara son vermek için NCSS bir tanım geliştirmiştir. Vatandaşlık yeterliliklerini sosyal ve beşerî bilimleri diğer çalışma alanları ile kaynaştırmak isteyen bir alandır. Sosyal bilgilerin öncelikli amacı okul programı içerisinde yer alana antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk, psikoloji, felsefe, din ve sosyolojinin yanında beşerî bilimler, matematik ve diğer bilimlerle eş güdümlü hareket ederek birbirine bağlı bir dünyada demokratik ve mantıklı kararlar alabilen bireylerin yetiştirilmesine yardımcı olmaktır (Savage ve Armstrong, 1996).

Sosyal bilgilerin ortak tanımının yapılamaması beraberinde okullarda okutulan öğretimin amaç, içerik ve yönteminin ne olması gerektiği konusunda da ortak bir fikre varılamamasına da neden olmuştur (Öztürk, 2009).

Öğrenme alanlarının bir ünite veya tema altında bütünleştirilmesini hedef alan, bireyin sosyal ve fiziki çevresi ile etkileşiminin toplu öğrenme anlayışı ile iç içe olduğu bir ortaokul dersidir. Fiziksel ve sosyal çevresiyle bütün bir çalışma alanı hedeflenmektedir (Erden, 2000).

Sönmez (2005)'e göre sosyal bilgiler dersi toplumsal hayatı yoluna koyan, toplumsal gerçeklerle kanıtlanmaya dayalı süreci ve bu sürecin sonunda yaşamı düzenleyen her türlü etkinlik olarak tanımlanabilir. Toplumsal gerçeği ortaya koymaya dayalı, bilgi oluşturma ve neticesinde elde edilen bilgilerin bütünü olarak tanımlanabilir. İnsanların rahat ve mutlu yaşamasını, kendini gizli güçleri doğrultusunda geliştirip gerçekleştirmesini sağlayan tüm toplumsal kavramları içine almaktadır. Sosyal bilgilerin felsefe, beşerî ve doğa bilimlerinin sosyal bilimlerle kesiştiği bir alan olduğu düşünülebilmektedir.

2005 yılında değiştirilen sosyal bilgiler programını hazırlayan komisyonca yapılan tanım şu şekildedir; toplumsal bilimler, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık konularını aktaran öğrenme alanlarının bir ünite etrafında bütünleştirilmesini içine alan, bireyin sosyal ve fiziki çevresi ile bağlantısının dün, bugün ve yarın açısından incelendiği, bireyin toplumsal varoluşu gerçekleştirmesine yardımcı olması ve toplu öğretim anlayışı ile

hareket eden bir ortaokul dersidir (MEB, 2005).

Duran (2011)'a göre sosyal bilgiler diğer disiplinlerle iç içe bir yapı sergilemektedir. Çeşitli sosyal ve beşerî bilimlerden seçilen içerikleri öğrenci seviyesine indirgeyerek bir tema altında birleştirildiği birden farklı araştırma alanlarının gerekliliği üzerine yoğunlaşılacak konuları diğer kuşaklara belirlenmiş bir kalıp şeklinde gücünü yeni kuşaklara aktarmayı konu edinen bir toplu öğretim dersidir.

Sosyal bilgilerin dört boyutu yukarıda yapılan pek çok tanımdan sonra ortaya çıkmaktadır. Birinci boyutu sosyal bilgilerin bireyin toplumsal değişim içinde var olma amacında olması, İkincisi sosyal bilimlerin ve yurttaşlık konularını yansıtmaya üçüncüsü ise bireyin sevgi ve fiziki çevreyle etkileşimini zaman mekân gibi boyutlarla ele alması ve dördüncüsü beraber öğrenme anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ders olması biçiminde ele alınır (Tay, 2015).

Sosyal bilgiler dersi üzerine birden çok tanım yapılmıştır. Fakat herkesin kabul edeceği ortak bir tanımdan bahsetmek mümkün görünmemektedir. Bakıldığında bu tanımlarla ilgili şu hususlar ortaya çıkmaktadır:

1. Sosyal bilgiler dersinin temel amacı vatandaşlık eğitimi ile birlikte bu eğitime yakışan bireyler yetiştirmek
2. Vatandaşlık eğitiminin dört boyutu vardır. Bunlar; bilgi, bilgi işleme becerisi, demokratik değer ve inançlar ile sosyal katılım olarak ifade edilir.
3. İnsanlar ile ilgili tüm bilgiler ve sosyal bilimlerle ilgili birçok deneyim bu dersin temelini oluşturmaktadır (Doğanay, 2008).

Beşeri ilimlerin içerik ve yöntemlerinden konu ve hedef bakımından yararlanılarak insanın sosyal çevresi ve aynı zamanda fiziki çevresi ile ilişkisini zaman boyutu içinde disiplinlerarası bir yaklaşımla ele alan temel demokratik değerlerle bütünleştirilmiş, dünyada etkili demokratik yurttaşlar yetiştirmeyi amaçlayan bir çalışma alanı olarak tanımlanabilen sosyal bilgiler günümüzde zayıf kültürün yok edildiği bu zaman diliminde ulusal kültürümüzün yaşatılması noktasında büyük önem taşımaktadır (Doğanay, 2003).

Bütün bu yorumlar ve tanımlardan hareketle sosyal bilgiler bireyin yaşamı boyunca karşısına çıkabilecek farklı problemlere en uygun yanıtı vererek onu yaşama hazırlamayı, yaşamın içindeki sorunlarla mücadele edebilmeyi ve bu sorunlardan nasıl bir ders çıkarması gerektiğini öğrenir ve uygular (Sözer, 2008).

2.2. Sosyal Bilgiler Eğitimi

Eğitimin ülkemizdeki en yaygın tanımı insanların hal ve hareketlerinde bireyin hayat tecrübesi ve yaşantı biçimiyle bilerek ve isteyerek eylemlerinde farklılık meydana getirme süreci şeklinde ifade edilebilir (Bilen, 1996).

Bireyin dilediği hayatı yaşayabilmesi, toplumsal yaşama ayak uydurabilmesi, yaşadığı çevreye yarar sağlayabilmesi amacıyla gerekli davranışların öğretilmesinin meydana gelmesinde eğitim etkili bir rol oynar. Eğitime bir amaç yüklemek maksadıyla her felsefi sistem eğitimin farklı farklı tanımını yapmıştır. Psikolojik yaklaşımlara göre bile değişik şekillerde tanımlanır. Bu noktada idealistler, realistler, Marksistler, pragmatistler kendi doğru tanımlarını ve ele alış biçimlerini değişik bir şekilde yapmışlardır; örneğin idealistler eğitimi tanrıya ulaşma süreci amacıyla yapılan etkinlikler, realistler insana toplumun değerlerine göre yaşam sürme sürecine, Marksistler üretimde bulunarak çelişkiyi en aza indirme, pragmatistler yaşantılar yoluyla bireyde istenilen yönde davranış değişikliği oluşturma süreci, varoluşçular ise insan özgürlüğünü her şeyden üstün tutarak kendi bireyselliğini geliştirme olarak ele almışlardır (Sönmez, 2005).

Eğitim insanlık tarihi kadar eskiye dayanmaktadır. Modern toplumumuzda eğitimle iç içe olmayan bir insan düşünülemez. Eğitim insanlık tarihi boyunca hep var olmuştur. Okul ile özdeşleştirilen ve kurumsallaştırılan eğitim aslında insanın doğumuyla beraber başlamaktadır. Üretken ve demokratik yaşamı kazanmış vatandaşlar eğitimin nihai amacı ile bilgiyi elde etme yollarını bilen, bu bilgiyi organize edebilen, organize ettiği bilgilerden yenisini ortaya çıkartabilen bireyler yetiştirmesidir. Hayat ile doğrudan ilişkisi olan sosyal bilgiler dersi okullarda toplumsal yaşamla birebir ilgili, kazandığı bilgileri kullanabilen, bilginin geçmiş formunu bile araştırabilen bir ders olma özelliğine sahiptir (Senemoğlu, 2005).

Eğitim kişinin fiziksel, zihinsel ve duygusal gelişimi sayesinde bireylerle uyum içinde hayat sürdürebilmesi için gerekli olan kuralları oluşturma, öğrenme işlemi olup çevresindeki etkileşim yoluyla her yerde her an istenilen yönde olmalıdır. Kısacası en genel tanımıyla eğitim “yaşantı yoluyla, deneyimleyerek, gözlemleyerek, kendi bilişsel şemalarında istendik davranış değişikliği oluşturma sürecidir.” Tanıma göre ise eğitimin üç temel özelliğinden bahsetmek doğru olur. Bunlar;

1. Eğitim bir süreç olduğu
2. Eğitim neticesinde insanda kasıtlı ve istendik eylemlerin farklılaşması sonucu davranış

değişikliği meydana geldiği

3. Davranış değişikliğinin ise kişinin yaşantısı neticesinde oluştuğu (Erden, 2000).

İnsanı geliştirme belirli amaçlara göre yetiştirme sanatı olarak tanımlayabileceğimiz eğitim insanoğlunun ihtiyaç duyduğu bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerinin gelişmesine yardım edilmesi olarak da tanımlanır (TDK, 2005).

İyi bir vatandaş yetiştirme amacı sosyal bilgilerin geleneklerinde kendini gösterir. İyi ve etkin bir vatandaş yetiştirme sosyal bilgilerin amacını oluşturur. Sosyalleşme ise sosyal bilgilerin ortaya çıkış gerekçesini ifade eder. Toplumların yetiştirmek istediği ideal vatandaş tipine yetiştirmede sosyal bilgilerin içeriği gereği önemli bir role sahip olduğunu ortaya koyar. 20.yy'da ruh ve bedenen sağlıklı insan ve sağlıklı vatandaş yetiştirmek amacını taşıyan sosyal bilgiler 21.yy'da ise etkili bir vatandaş yetiştirmeyi amaç edinmiştir. Ancak bu belirtilen durumlar toplumdan topluma da değişme ve gelişme göstermektedir. Daha çok genç nesillere bilgi, yetenek ve değerlerin aktarılması sosyalleşme ile de sahip olunan kültürel değerlerin devamı ile mümkündür (Doğanay, 2004).

Sosyal bilgiler alanı topluma nasıl entegre olunacağı bireyin yasalara ve içinde yaşadığı devlete karşı hak ve ödevlerinin ne olabileceği, kendisine, ailesine ve çevresine karşı görevlerinin neler olduğu sosyal bilgiler dersinin eğitime olan katkılarını oluşturmaktadır (Sözer, 1998). Bireyin topluma dışarıdan bakması yerine, yaparak yaşayarak eğitim sürecine katılması yani edilgen değil de etken bir görev üstlenmesi eğitimin amaçlarından birisidir (Yeşilyaprak, 2006).

Disiplinlerarası bilgiler toplamını oluşturan sosyal bilgiler alanı eğitimini sosyal bilimlerin bulgularını öğrencinin eğitim seviyesine göre indirgeyen bulguları yapılandırarak öğrencilere sosyal yaşamla uyum kurmada da ve sosyal sorunlara çözüm üretmede ihtiyaç duyacakları bir takım tutum ve davranışları kazandırmayı hedefleyen öğrencilere bilgi beceri ve değerleri kazandırmayı amaçlayan eğitim programı olarak tanımlanabilir (Öztürk, Keskin ve Otluoğlu, 2012).

Topluma hizmet etmek amacıyla topluma eğitim alan bireyler toplumdan aldığı yetişmemiş, yetişmekte olan ya da yetişmiş bireylere bilgi tutum ve beceri kazandırıp bilgiyi edilgen konumundan çıkarıp üreten, ona ulaşma yollarını araştıran bireyler olarak topluma hazırlanırlar. Etrafında gelişen olay ve durumlardan haberdar olan durumlara eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşp haklarının farkında olan, diğer bireylerin haklarını gözetken, onlara saygı duyan insanlar yetiştirmek eğitimin en büyük hedeflerindendir (Gelişli, 2006).

2.3. Sosyal Bilgiler Eğitiminin Amaçları

Sosyal bilgiler dersi temelinde tarih coğrafya ve vatandaşlık bilgilerini öğrencilere aktarma ve bu konu hakkında bilgi ve beceri kazandırma amacıyla okutulan bir derstir. Bireylerin toplumla uyum içinde olmaları, sosyalleşmeleri dersin ortaya çıkış gerekçelerinden birini oluşturmaktadır. Bu ders bireyin kendisine, ailesine, çevresine, yaşadığı topluma karşı ne şekilde uyum sağlayacağı konusunda öğrencilere yol göstericidir. Sosyal bilgiler dersi toplumların sahip oldukları kültürel değerlerin diğer nesillere aktarılması amacını da taşımaktadır (Doğanay, 2003).

Sosyal bilgilerin amaçları çoğunlukla bireyin yaşadığı topluma göre değişkenlik göstermektedir. Toplumsal ve beşerî bilimlerin temelinde bireylere yetenekleri ölçüsünde beceri bunun yanında bilgi kazandırma anlayışının yattığı görülmektedir. Bireyin eşit ve adil bir kişiliğe sahip olmaları yurttaşlık bilgi beceri ve gelişimlerini desteklemek, aktif bireyler olarak toplumsal yaşama katılımını sağlamak bireyin entelektüel gelişimini desteklemek NCSS'ye göre de sosyal bilgiler dersinin amacıyla ilişkilidir (Aslan, 2016).

İnsanların kendisine, çevresine, yasalara ve yaşadığı ortama, hayatını devam ettirdiği çevresine karşı ödev ve sorumluluklarının neler olduğu bilincinde olması gerekliliği bu dersin önemini ifade etmektedir. Yaşadığı çevrede çocukların bilgi edinmelerine öğrenme süreçlerine aktif birer vatandaş olarak katılmalarına olanak sağlamak sosyal bilgilerin ortaya çıkış gerekçesi olan sosyalleşme, ortaya çıkış amacı olan iyi ve etkin bir vatandaş yetiştirme misyonu ile ilişkilidir (Öztürk, 2009).

Sosyal bilgiler dersi bireyi ve bireyin hayatını konu edindiği için nitelikli insan yetiştirmek insan yaşamını konu edinmek insanlık tarihi süresince eğitimin temel amaçlarından birisi olmuştur. Sosyal bilgiler dersi ise bu amacı gerçekleştirebilen en önemli araçlardan birisidir. Problem çözme ve karar alabilme becerileri ile donatılmış üretken ve katılımcı olması hedeflenen sosyal bilgiler öğretimi insanı ve yaşamı konu alır. Toplumda yaşayan insanların ihtiyaçları ve toplumun bu konudaki beklentileri arasındaki dengeyi sağlayabilmek açısından farklı bir konuma sahip olan sosyal bilgiler dersi öğrenciler için gerekli bilgi, beceri ve davranışları onlara kazandırabilmek bakımından diğer derslerden ayrılmaktadır (Çalışkan, 2009).

Birçok bireyin normal yaşamda karşısına çıkabileceği birtakım sorunlara çözüm yolu sunabilme yetisine ulaşabilmesi sosyal bilgiler öğretiminin doğru oluşu ile ilgilidir. Yani iyi bir sosyal bilgiler eğitimi alabilen birey vatanını, milletini seven ve hem kendi haklarını

koruyup hem de başkasının haklarına saygılı bireyler olarak toplumda yerini almaktadır. Ayrıca iyi bir eğitim sayesinde çevresinde olup biten herhangi bir toplumsal olayı pek çok açıdan değerlendirebilmektedir. Böyle bir yeteneği kazanabilmek olaylara başka açılardan bakabilmek bu derse ayrı bir değer katmaktadır (Ata, 2009).

Geçmişte bilgiye ulaşmak ve bilgi edinmek oldukça önemliyken günümüzde ulaşılan bilgilerin yorumlanması, yapılandırılması bu bilgilerden hareketle yeni bilgilerin kapısının açılması teknolojik anlamda gelişmişlik ve yeniliğe açık ülke olmakla mümkündür (Ambarlı, 2010).

Günlük hayatta karşılaşılabilecek sorunlara çözüm üretebilme yeteneğine sahip olma sosyal bilgiler öğretiminin temel amaçları arasında yer almaktadır (Bilgili, 2010).

İçinde yaşadığımız toplumda sosyal bilgiler eğitiminin hedefleri yönünde amaçlanan sosyal bilgiler dersi öğrencilerin yaşadığı çevre ve topluluk, hayatla iç içedir. Bu ders aracılığıyla öğrencilerin kültürel miras, anayasa, politik süreçler, temel bilgiler ve haklar bildirgesi verilerek iyi bir vatandaş olarak yetiştirilmesi çabalanır. Evrensel bir bakış açısıyla değerlendirdiğimiz bu ders demokratik değerler aracılığıyla bireyi vatandaşlığa hazırlamaktadır (Deveci, 2005).

Milli eğitim sosyal bilgiler dersinin amaçlarını sosyal bilgiler programında 4 ana başlık altında toplamıştır (MEB, 1998).

1. Yurttaşların ödev ve sorumluluk bakımından.
2. Yaşadığı çevrede bireylerin birbiriyle ve çevresiyle etkileşim bakımından
3. Yaşadığı dünyayı, çevresini ve ülkesini tanıma bu sayede içindeki potansiyelleri iletirmek yönünden
4. Ekonomik hayata uyum sağlama ve özündeki potansiyellerini iletirmek yönünden dört başlığa ayrılır.

Karar verme ve problem çözebilme becerisinin geliştirilmesi geleceğin etkin vatandaşlarının sosyal bilgiler dersi ile kazanabileceği temel amaçlardan bir diğeridir. Bireyin kişiliğinin oturması, güçlü bir karakter yapısının oluşması sağlam bir değerler yapısına sahip olması sosyal bilgiler eğitimi ile mümkün olup bu da inkâr edilemez bir yerdedir. Türkiye’de sosyal bilgiler eğitimi; hayat içinde eğitim, sağlıklı, güçlü ve etken bir birey olarak kişisel gelişim bakımından önemli bir yere sahiptir (Akçay, 2008).

Sonuç olarak sosyal bilgiler dersinin en önemli amacı geçmişindeki şerefli tarihinden

güvenilir ve fedakâr milletinden ders alıp geleceğine yurttaşlık görev ve sorumluluklarını yerine getirebilen bireyler olarak yön vermesidir (Ambarlı, 2010).

2.4. Sosyal Bilgilerin Tarihsel Gelişimi

2.4.1. Dünya’da Sosyal Bilgilerin Tarihsel Gelişimi

İnsanlık tarihi kadar öncelere dayandığı bilinen sosyal bilgiler eğitiminin ilk defa hangi tarihte ve nasıl ortaya çıktığı net olarak bilinmemektedir. Oldukça eskiye dayanan sosyal bilgiler alanındaki çalışmalar ve eğitim etkinlikleri bireyin hayata geldiği zamandan bugüne başladığı ileri sürülebilir tarihsel süreç incelendiğinde eski Mısır ve Perslerde toplumsal yaşam ile ilgili yeteneklerin, kuralların, tutumların bireylere aktarılmaya çalışıldığı bilinmektedir. Sosyal bilgiler çerçevesine giren konular, Antik Yunan ve Roma gibi medeniyetler oluşturan batı toplumlarında insanların ilk yıllarından beri eğitim kurumlarında okutulmuştur. Daha sonraları Antik Roma da bazı okullarda toplumsal ve beşerî bilimlerin öğretildiği de tarih kitaplarından öğrenilmektedir. (Sözer, 1998, Sönmez, 2005).

Disiplinlerarası bir vatandaşlık eğitimi olan sosyal bilgiler adı altında bir dersin ilk ve ortaokullarda öğrencilere ders olarak verilmesini Fransız düşünür Condercet (1743-1794) savunmuştur (Can, 1998).

Toplumsal farklılaşmayı ve kargaşayı yönetebilmek amacıyla olması gereken potansiyele kavuşmak amacıyla ABD, aile ve toplumun zamanla yitirdiği eğitimsel rolünü sosyal bilgiler dersine eklemeyi denemiştir (Öztürk, 2009).

Köklü bir medeniyet olan Çin’de tarih dersleri okutulmuştur. Bunun yanında milli tarih ve yurttaşlık bilgisi dersi ise ilk defa İsrail’de verilmiştir. Türk toplumunda ise Selçuklu nizamiye medreseleri ile başlayan gelenekle ondan sonra Türk İslam devletleri ve Osmanlı medreselerinde sosyal bilgiler konularına değinilmiştir. İslamiyet’in kabulü ile beraber bireylere gelenek, görenek ve birtakım kurallar da kazandırılmaya çalışılmıştır (Erden, 2000).

Sosyal bilgiler eğitimi her ne kadar ABD’de doğmuş ise de bu eğitim sistemini örnek almak isteyen ülkelerde olmuştur. Bu ülkeler Türkiye, Japonya ve Güney Kore olarak sıralanabilir (Öztürk, 2009).

Sosyal bilgiler dersi doğası gereği problemlerin açığa vurulmasında ve insanlığa rehber

olunmasında yol gösterici bir ders olarak bilim dünyasında kendisine yer bulmuştur. Toplumsal alanın farklılaşması, içeriğin farklılaşması ile olmuştur. “Sosyal bilgiler” ifadesi ilk defa 1916 yılında ABD’de toplanan Orta Dereceli Okulu Teşkilatlandırma Komisyonu tarafından kullanılmıştır (Barr vd. 2013).

Sosyal bilgiler reform hareketi 1960’ların başından 1970’lerin ortalarına kadar ABD’de sosyal bilgiler öğretim şekli eleştirildiği için bu dönemde yenilikçi hareketler de oluşmaya başlamıştır. Reformun, federal ve özel fonlarla desteklenen birçok proje etrafında geliştiği görülmektedir. Bu süreçte geleneksel öğretim biçimi önemini yitirmeye başlarken, araştırmayı ve aktif düşünmeyi temel alan düşünme biçimi değer kazanmaya başlamıştır (Öztürk, 2009).

Sosyal bilgilerin yeniden yapılandırılması NCSS’nin 1990’lı yıllarda reform amacı gütmesi ile yapılmıştır. 20.yy’ın başında ise sosyal yapılandırmacılık kuramına bağlı bir anlayışla problem çözebilen iş birlikçi davranışı benimseyen disiplinlerarası olma özelliği ile ABD’de sosyal bilgiler programı yeni bir yapıya kavuşturulmuştur (Öztürk, 2004).

2.4.2. Türkiye’de Sosyal Bilgilerin Tarihsel Gelişimi

Türkiye’de sosyal bilgiler programının en temel amaçları insan haklarına saygılı, üretken ve bu haklarını etkin bir biçimde kullanabilen vatandaş yetiştirmektir (Barth ve Demirtaş, 1997).

Toplumun değerleri ve kuralları ile şekillenen sosyal bilgiler dersi bireyin içinde yer aldığı yönetime uyumlu, toplumun milli ve manevi değerlerine saygılı, demokratik, totaliter ve sosyalist bir yönetim biçiminden izlerde taşıyabilir. Toplumun değer ve kurallarıyla şekillenen bu ders sistemden etkilenen başka ülkelerde de benimsenmiştir (Tay ve Öcal, 2015).

Ülkemizde sosyal bilgiler eğitiminin temelleri çok eskiye dayanmaktadır. Disiplinlerarası bir program yaklaşımı olan sosyal bilgiler dersinin Türkiye’de ilk kez 1960’lı yıllarda benimsendiği 1962 yılında birçok dersin birleşimi olan toplum ve ülke inceleme dersi adını aldığı, 1968’de sosyal bilgiler adını taşıdığı görülmektedir (Kılıçoğlu, 2014).

ABD’de sosyal bilgiler alanındaki gelişmeler 1990’lı yıllardan sonra Türkiye’yi de etkilemeye başlamıştır. Çünkü bu tarihe kadar sosyal bilgiler öğretimi geleneksel yöntemlere sıkı sıkıya bağlı yürütülmektedir. 1995 yılından sonra ise sosyal bilgiler dersine nokta konulmuştur. Yerine Milli Tarih, Milli Coğrafya ve Vatandaşlık dersi getirilmiştir. Daha

sonra ise sosyal bilgiler alanı ile ilgili yine farklılıklar meydana gelmiştir. 1997 yılında kesintisiz ve zorunlu eğitimin yürürlüğe girmesi ile Milli Tarih ve Milli Coğrafya derslerine son verilerek bunun yerine sosyal bilgiler dersi konulmuştur (Öztürk, 2009).

Dünyada sosyal bilgiler eğitimi alanında yoğun bir şekilde program geliştirme çalışmaları yapıp bu çalışmaların sonuçlarını veya çalışmanın verimini 2005 yılında almıştır. 2005 – 2006 yıllarında uygulamaya konulan sosyal bilgiler öğretim programıyla iyi bir vatandaş yetiştirmek adına farklı yöntem ve teknikler öğrenme alanları aracılığı ile yapılmaya başlanmıştır. Bunun yanında sosyal bilgiler dersi şu an tarih, coğrafya ve vatandaşlık bilgisi ders içeriklerinin bir toplamı olduğu algısı taşımaktadır (Öztürk ve Deveci, 2011).

Özetle anlatmak gerekirse Türkiye’de sosyal bilgiler dersinin tarih, coğrafya, yurttaşlık ve vatandaşlık bilgisi konuları olarak cumhuriyet döneminden bu yana sosyal bilgiler programında yerini edindiği görülmektedir. Sosyal bilgiler öğretim programının öğrenci merkezli olması yapılandırmacı yaklaşımı içinde barındırması ve yapısında farklı sosyal bilim dallarında yer alması bu dersleri bünyesinde fazlaca yer vermesi sebebiyle öğretim programından da ayrılmaktadır (Kan, 2010).

2.5. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yaklaşımlar

Sosyal bilgiler eğitimcileri sosyal bilgilerin yapısı ve içeriği konusunda farklı farklı görüşlere sahiptir. Sosyal bilgiler öğretimi birbirinden farklı üç geleneksel yaklaşımdan söz eder (Öztürk, 2009).

İlk yaklaşım olan “vatandaşlık aktarımı olarak sosyal bilgiler” okullarda en benimsenen yaklaşımdır. Bu yaklaşıma en geleneksel ve eski yaklaşım demek mümkün olur. Vatandaşlığın en iyi ve doğru kararların bir çerçeve olarak empoze edilme amacı ile özünde kültürün varlığını sürdürebilmesi amacıyla gerekli bilgi, değer ve becerilerin farkında olarak verilmesi vatandaşlık aktarımı olarak sosyal bilgiler içinde yer alır (Öztürk, 2009).

İkinci yaklaşım sosyal bilgilerin sosyal bilim olarak öğretilmesi olup bireyin iyi bir vatandaş olabilmesi adına sosyal bilim, kavram, süreç ve problemlerin hakimiyetine dayalı bir biçimde karar vermesi temeline dayanır. Bu yaklaşım sosyal bilgiler araştırma ve inceleme yöntemleri ile sosyal bilimcilerin dünyaya olan bakış açılarından faydalanıp öğrencilere ayrı bir disiplin alanı olarak öğretilmesini temel alır (Barr vd. 2013).

Üçüncü yaklaşım ise; sosyal bilgilerin düşünerek araştırma yoluyla öğretilmesini içinde

barındırmaktadır. Demokrasiyi benimsemiş mantıklı ve eleştirel bir düşünme sürecini uygulayabilen çağdaş dünyanın sorunlarına çözüm bulmada iyi yetişmiş vatandaş olabilmeleri yansıtıcı inceleme olarak sosyal bilgiler alanı ile öğretilmesi amaçlanmıştır. Doğrudan etkili kararlar alabilme yetisine sahip olmak vatandaşların yaşam kalitesini etkiler. Bu kararlarla bu yaklaşım doğrudan ilişkilidir (Barth ve Demirtaş, 1997).

2.5.1. Vatandaşlık Aktarımı Olarak Sosyal Bilgiler

Sosyal bilgiler dersi öğretiminde en fazla faydalanılan yaklaşım vatandaşlık aktarımı olarak sosyal bilgiler yaklaşımıdır. Bu yaklaşımın en genel amacı öğrencilere kültürel mirası aktarıp bireylere aynı zamanda geçmişe ait bilgiler ve toplumun temel kurumları, olgular, toplumun inanç ve değerleri öğretilmeye çalışılmasıdır. Öğrencilerin geçmişini öğrenerek yaşantılardan ders çıkarıp geleneklerine saygı duyma, geleneklerinden gurur duyma, kazanımlarına ulaşılması hedeflenmektedir. Sosyal bilgiler öğrencilerinin sorumluluk olarak uygun davranışlar sergilemesi beklenir. Bu yaklaşımla birlikte inanç ve değerler öğretilmeye çalışılır (Öztürk, 2009).

2.5.2. Sosyal Bilimler Olarak Sosyal Bilgiler

Bu yaklaşımla öğrencilerin iyi bir yurttaş, iyi bir vatandaş olmaları amaçlanmaktadır. Bu yaklaşımla birlikte öğrencilerin bir sosyal bilimci gibi düşünebilmesi sağlanmaktadır. Bu düşünce biçimine sahip olabilmesi için öğrencilerin ayrı sosyal bilimler alanlarındaki kavram ve konuları da içinde barındıran düşünme sürecine hâkim olmaları beklenmektedir. Bunun yanında bireylerin etkin bir vatandaş olabilmeleri sosyal bilimler disiplinlerarası beceri ve değerleri kavramaları ile ilişkilidir. Bu yaklaşımın sosyal bilim disiplinlerinin yapısının öğrenilmesini vurgulayarak bu yapı içinde barındırılan kavram, kuram ve genellemeleri bilgi üretme süreçlerine dahil etmesi beklenmektedir (Tay ve Öcal, 2015).

2.5.3. Yansıtıcı İnceleme Olarak Sosyal Bilgiler

Yansıtıcı inceleme olarak sosyal bilgiler öğretiminde amaç öğrencilerin sorumluluklarının bireysel olarak tanımlanması ve analiz edilmesi bu yolla da karar verme becerilerinin gelişmesi beklenir. Bu amaca hizmet eden inceleme öğrencilerin bireysel sorunlarını tanımlama ve çözüme ulaştırma becerilerini de geliştirir. Kısacası öğrencileri etkisi altında olan problem ve olaylar hakkında düşünerek uzlaşma yolları arayıp bir sonuca varılmasına

yardımcı olur. Bu yaklaşımın temeline araştırma, inceleme ve problem çözme yöntemi oluşturur. Kısacası bu yaklaşımla öğrencilerin birçok problem karşısında mantıklı ve makul kararlara varmaları sağlanmaktadır (Tay ve Öcal, 2015).

Tablo 1. Sosyal Bilgiler Eğitiminin Üç Geleneği

	Vatandaşlık Aktarımı Olarak Sosyal Bilgiler Eğitimi	Sosyal Bilim Olarak Sosyal Bilgiler Eğitimi	Yansıtıcı Araştırma Olarak Sosyal Bilgiler Eğitimi
Amaç	Vatandaşlık en iyi, doğru değerlerin karar almak için bir çerçeve olarak telkin edilmesiyle gelişir.	Vatandaşlık en iyi, sosyal bilim kavramı, süreç ve problemlerinin egemenliğine dayalı olarak karar verirken geliştirilir.	Vatandaşlık en iyi, vatandaşların karar verirken ve problem çözerken ihtiyaç duyduğu bilgilerin elde edildiği bir araştırma süreci kullanılarak geliştirilir.
Yöntem	Aktarım: Kavram ve değerlerin ders kitabı kullanma, aktarım, soru cevap ve yapılandırılmış sorun çözme gibi tekniklerle aktarımı.	Buluş: Sosyal bilimlerden her birinin kendine özgü bilgi toplama ve kanıtlama yöntemi vardır. Öğrenciler bu yöntemleri keşfetmeli ve uygulamalıdır.	Yansıtıcı Araştırma/İnceleme: Karar verme, sorunları tanımlamayı ve iyi anlayarak çatışmaları çözmeyi hedefleyen bir yansıtıcı inceleme sürecinde oluşturulur ve öğrenilir.
İçerik	İçerik öğretmen tarafından yorumlanan bir otorite tarafından seçilir ve inanç, değer ve tutumları gösterme işlevine sahiptir.	Doğru içerik hem ayrı ayrı hem de bütünleşmiş sosyal bilimlere ait yapı, kavram, sorun ve süreçlerdir.	İçerik öğrenciler tarafından seçilen sorunları biçimlendiren birey, vatandaşın ilgi ve ihtiyaçlarının dayandığı değerlerin analizini içerir. Böylelikle sorunlar, yansıtma için içeriği oluşturur.

Kaynak: Doğanay, 2003.

2.6. Sosyal Bilgiler Eğitiminin Vizyonu

Sosyal bilgiler dersinin vizyonu, 21. yy'ın medeni, Atatürk ilke ve inkılaplarını kendine rehber edinmiş, yaşadığı ülkenin tarihini, kültürünü benimsemiş temel demokratik değerlerle donatılmış, insan hak ve ödevlerine saygılı, içinde bulunduğu çevreye karşı duyarlı bireyler yetiştirerek, bu bilgiyi bireylerin hayat tecrübelerine göre yorumlayarak hem sosyal hem de kültürel bağlam içerisinde meydana gelen bilgiyi en etkili biçimde kullanan, yorumlayan ve yerinde kararlar verebilen, sosyal katılım yeteneği gelişmiş katılımcıların bilimsel bilgileri üretirken kullandıkları metotları öğrenmiş; sosyal hayata verimli ve üretken yaklaşabilen sorumluluk sahibi Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları yetiştirmektir (MEB, 2006).

Sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi yararlı eğitim vererek ülkenin ihtiyaçlarına yönelik

bilimsel bilgi ile donatılmış, yenilikçi bilgi ve teknolojiyi kullanabilen, farklı yöntem ve teknikleri ülkemize kazandırarak sosyal bilgiler eğitimi ve vatandaşlık eğitimi, insan hakları gibi projelere öncü olabilmek de vizyonları arasındadır. Sosyal bilgiler dersi, sosyal bilimcilerin bilgiyi oluştururken yararlandıkları bireylere sosyal hayatla ilgili temel beceriler kazandırmayı kendisine amaç edinen bir öğretim programıdır (Erden, 2000).

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına mesleki gelişimlerine katkıda bulunabilecek yurtiçi ve yurtdışındaki kuruluş ve kurumlarla iş birliği ve etkileşim içinde olmak da vizyonunun gerekliliklerindendir (Kan, 2010).

2.7. Sosyal Bilgiler Eğitiminin Önemi

Küçük yaşta öğrencilik hayatına başlayan çocuklar için bazı bilgiler önemli bir yere sahiptir. Geçmişte aktarılan bilgilerle gelecekte topluma kazandırılan insanlar yetiştirmek gereklidir. Sosyal bilgiler dersi çocuk yaşta verilmeye başlanılan bir derstir. Bu ders ile çocukların toplumsal hayata bakış açısı oluşturulmaya çalışılır. Sosyal bilgiler dersinin ortaya çıkış nedenlerinden biri bireyin toplumla birlikte hareket edebilmeleri, bireysellikten sosyalliğe geçmesi sağlanmaktadır. Sosyalleşme toplumların sahip oldukları kültürel değerlerin devamını sağlayabilmek, hayata karşı toplumda nelerle karşılaşabileceği, zorluklar karşısında bireylere bilgi, beceri, değer ve çözüm yolu kazandırılması sürecidir (Doğanay, 2003).

Eleştirel düşünebilen sorumluluk sahibi vatandaşlardan oluşan nitelikli toplumlarda sosyal bilgiler dersinin amacı topluma etkili bir şekilde entegre olunacağını öğretmektir. Dersin amacı bireyin yasalara, çevresine, yaşadığı topluma, ailesine ve en önemlisi kendisine karşı sorumluluklarını farkında olmasıdır (Sözer, 1998).

Sosyal bilgiler dersi toplumsal olaylarla ilgilenen bireylerin toplumda bilgili olarak yer almasını sağlayan sağlıklı bir şekilde sosyal ilişkiler geliştirmesine önemseyen bir derstir. Sosyal bilgiler dersi değişen dünya koşullarında karar alan, problem çözen, aldığı bilgiyi ve yöntemi kullanabilen duyarlı ve faydalı vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Böylece sosyal bilgiler dersinin ortaya çıkış amacının iyi ve etkili vatandaş yetiştirmek, çıkış gerekçesinin ise sosyalleşme olduğu ifade edilir. Sosyal bilgiler içeriği gereği ideal vatandaş yetiştirmek misyonu üstlenmiştir. Her ne kadar toplumdan topluma değişim gösterse de sosyal bilgiler 20.yy'da iyi insan ve iyi vatandaş yetiştirmeyi hedefleyen 21.yy'da ise sosyal bilgilerin öncelikli hedefi etkin vatandaş yetiştirmek olmuştur (Sözer, 2008).

2.8. İlgili Çalışmalar

Geçit ve Kartal (2010) çalışmalarında sosyal bilgiler öğretiminde 2000 – 2010 yılları arasında yapılan sosyal bilgiler eğitimi araştırmalarını konu alanlarına göre belirleyerek arşiv taraması sonucunda 23 hakemli dergi ve 11 adet bildiri kitabı incelemişlerdir. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılıp çalışma verilerinin analizinde çalışmaların yayınlandığı yer, tarih ve sayılarına göre kodlanarak bu şekilde 8 farklı ana konu başlığı altında sınıflandırılmıştır. Sonuçta çalışmaların birbirini tamamlayıcı nitelikte olmadığı belirtilmiştir.

Tarman, Acun ve Yüksel (2010) çalışmalarında Türkiye’deki sosyal bilgiler eğitimi alanındaki yüksek lisans ve doktora tezlerinin birbirine etkilerini, 294 yüksek lisans ve 41 doktora tez çalışması ile yapmışlardır. Çalışmada tarama ve içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Tezler konularına, yapılış yıllarına, üniversitelere ve hangi araştırma tekniğini kullandığına göre gruplandırılarak incelenmiştir. Araştırma sonucunda sosyal bilgiler eğitim alanında daha özgün çalışmaların yapılması gerekliliği belirtilmiştir.

Şahin, Yıldız ve Duman (2011) çalışmalarında sosyal bilgiler eğitimi ile ilgili olarak hazırlanmış tezlerin 1990’dan günümüze kadar farklı kriterlere göre nasıl dağılım gösterdiğini 550 adet yüksek lisans tezi ve 62 doktora tezini inceleyerek oluşturmuşlardır. Araştırmada betimsel yöntem kullanılmıştır. Bu çalışmada veriler; dokümanlara ulaşma, orijinalliğin kontrol edilmesi, dokümanların anlaşılması, verinin analiz edilmesi ve verinin kullanılması şeklinde beş aşama kullanılarak elde edilmiştir. Çalışma sonucunda tezlerin tema dağılımına bakıldığında yüksek lisans tezlerinde en çok eğitim programı temasının, doktora tezlerinde ise en çok öğretim yöntem ve teknik temasının çalışıldığı gözlemlenmiştir.

Tarman, Güven ve Aktaşlı (2011) çalışmalarında Türkiye’deki üniversitelerde sosyal bilgiler eğitimi alanında hazırlanan doktora tezlerini araştırmışlardır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışmalarında 40 adet doktora tezine ulaştıkları tespit edilmiştir. Çalışma konularına, yapılış yıllarına, üniversitelere, hangi araştırma teknikleri kullandığına, tezlerin danışman unvanlarına, hazırlanan tezlerin enstitüleri ve anabilim dallarına göre gruplandırılarak incelenmiştir. Araştırmada tezlerin yarısından fazlasının akademik yayına dönüştürülerek alana katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Dilek, Baysan ve Öztürk (2018) çalışmalarında sosyal bilgiler eğitimi alanındaki yüksek lisans tezlerinin eğilimlerinin belirlenmesine yönelik ulaştığı 415 tezin yıl, araştırma türü,

araştırma yöntemi, konu alanları, örneklem, veri toplama araçları, üniversitelere göre dağılımı ve veri analiz yöntemleri açısından incelemişlerdir. İncelenen tezlerde daha çok nitel araştırma yönteminin kullanıldığı, analiz kısmında ise betimsel analiz yönteminin tercih edildiği tespit edilmiştir.

Kayaalp ve Karameşe (2019) çalışmalarında sosyal bilgiler eğitimi içerisinde vatandaşlık konusu üzerine yapılmış lisansüstü tezlerin eğilimleri incelemişlerdir. Çalışmalarında nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. 82 adet teze ulaşılmıştır. Çalışma sonunda çağdaş öğretim yaklaşım ve yöntemlerinin vatandaşlık konularının öğretimine olumlu katkı sağladığı görülmüştür.

Alaca (2020) çalışmasında Sosyal bilgiler dersinde ders kitapları üzerine 1998-2020 yılları arasında yapılan 129 yüksek lisans ve doktora tezini incelemiştir. Çalışmasında tezler ülke, tür, yıl, üniversite, enstitü, danışman unvanı, içerik ve yöntem gibi değişkenler üzerinden incelenmiştir. Çalışma sonucunda yapılan tezlerin yüksek lisans üzerine yoğunlaştığı, doktora düzeyinde yetersiz kaldığı belirlenmiştir.

Altay (2020) çalışmasında Sosyal bilgiler eğitimi alanında Türkiye’de 2010-2019 yılları arasında yazılan 797 makaleyi incelemiştir. Makaleleri dergi, dizin, yılı, araştırma yöntemi, desen, veri toplama aracı, örneklem ve araştırma konularına göre incelemiş ve incelenen makalelerin daha çok nitel araştırma yöntemi ile yapıldığı sonucuna ulaşmıştır. Makalelerde örneklem olarak daha çok ortaokul öğrencilerinin seçildiği, durum çalışması ve tarama modelinin daha fazla kullanıldığı, en sık çalışılan konuların ise yöntem ve teknik ile sosyal bilgiler dersi konularının öğretimi olduğu görülmüştür.

Güleç ve Hüdavendigâr (2020) çalışmalarında Türkiye’de 2008 – 2019 yılları arasında sosyal bilgiler eğitimi alanında okuryazarlık becerisi konu başlığında 31 adet lisansüstü tez incelemişlerdir. Çalışmalarında tezler araştırma verileri, yayınlandığı yıl, araştırmacının cinsiyeti, yayınlandığı üniversite, okuryazarlık alanı, kullanılan yöntem ve örneklem olmak üzere 6 başlık altında incelenmiştir. Elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda en çok çalışmanın 2017-2019 yıllarında yapıldığı, cinsiyet dağılımına bakıldığında erkek araştırmacıların daha fazla olduğu ve çalışmalarda örneklem grubu olarak öğretmenler tercih edilirken nicel yöntemin nitel ve karma yöntemle oranla daha fazla tercih edildiği gözlemlenmiştir.

Karakuş (2020) çalışmasında Türkiye’de sosyal bilgiler eğitimi kavramlar konusunda yüksek lisans ve doktora tezlerini; yayın yılı ve türü, yapıldığı üniversiteler, araştırma

yöntemleri, çalışma grubu, örneklem büyüklüğü, tezlerin konu alanı olmak üzere 6 başlık altında incelemiştir. Araştırmada 50 adet lisansüstü teze ulaşılmıştır. Araştırma durum çalışması modelinde desenlenmiş ve veriler içerik analizi yoluyla çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda tezlerin daha çok 2019 yılında yapıldığı, tezlerde örneklem grubunu olarak daha çok ortaokul düzeyinde öğrencilerden oluştuğu ve konu olarak daha çok kavram yanlışlarının tespiti konusunda araştırmaların yapıldığı tespit edilmiştir.

Yaylacı ve Büyükalan (2020) çalışmalarında 2005 – 2017 yılları arasında Türkiye’de sosyal bilgiler eğitimi alanında öğretmen görüşüne başvurulmuş lisansüstü tezlerin konu eğilimlerini incelemiştir. 166 tez içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda en çok nicel yöntemlerin tercih edildiği fakat son yıllarda nitel yöntemlerle ortaya konan tezlerin arttığı görülmüştür.

Akgün ve Akgün (2021) çalışmalarında sosyal bilgiler eğitiminde teknoloji kullanımına yönelik ulaştığı 113 tezi yayın yılı, yöntemi, deseni, örneklem sayısı ve grubu, tezlerde ele alınan teknoloji, veri toplama aracı, verilerin analizi gibi genel yönelimlerine göre incelemiştir. İnceledikleri tezlerde daha çok nicel yöntem ile tarama modelinin, veri toplama aracı olarak da başarı testleri ve ölçeklerin kullanıldığını tespit etmişlerdir. Analiz olarak betimsel analiz ve parametrik testlerin sıkça kullanıldığı, örneklem olarak ise küçük grupların tercih edildiği çalışmada belirtilmiştir.

Altıntaş ve Yenigül (2021) çalışmalarında sosyal bilgiler alanında vatandaşlık eğitimine yönelik 24 lisansüstü tez ve 44 makale incelemiştir. Çalışmada tezler; yıl, konu, çalışma grubu, dokümanların dağılımı ve veri toplama araçlarına göre incelenmiştir. İncelenen makalelerin daha çok nitel araştırma yöntemi ile yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. 2018 – 2019 yıllarında yapılan tez çalışmalarında artış olurken makale çalışmalarında azalma olduğu tespit edilmiştir.

Elçi ve Yılmaz (2021) çalışmalarında Türkiye’de 2000 – 2020 yılları arasında sosyal bilgiler eğitimi alanında yazılan 96 adet tez incelemiştir. Çalışmalarında tezler konusu, yayınlandığı yıl, lisansüstü düzeyi, üniversite ve endüstri, araştırma yöntemi, araştırma deseni, veri toplama aracı, örneklem ve örneklem büyüklüğüne göre incelenmiştir. Çalışma nitel bir araştırma olup çalışmada derleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda tezlerde en çok kullanılan yöntemin nitel araştırma, modelin ise tarama modeli olduğu tespit edilmiştir.

Memişoğlu ve Karacabey (2021) çalışmalarında Türkiye’deki sosyal bilgiler eğitimi

alanında tarih konuları ile ilgili yapılan yüksek lisans ve doktora tezleri incelemiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış, doküman incelemesi yapılmıştır. Yapılan çalışma yıllara göre dağılımı, üniversitelere göre dağılımı, konulara göre dağılımı, yöntemlere göre dağılımı, örneklem gruplarına göre dağılımı ve genel sonuçlarına ilişkin değerlendirme alt başlıklarından oluşmaktadır. Araştırmada verilerin analizi içerik analizi yöntemine göre yapılmıştır. Çalışma sonucunda tezlerde örneklem olarak daha çok öğretmenlerin tercih edildiği yöntem olarak da nitel araştırma yönteminin kullanıldığı görülmüştür.

Öztürk ve Sıgnatekin (2021) çalışmalarında Türkiye’de sosyal bilgiler eğitimi içerisinde tarih ve tarih öğretimi konuları bağlamında yapılmış 72 adet tezi incelemiştir. Tezler yıl ve tez türü değişkenlerine göre, üniversite, konu, amaç, yöntem, örneklem, veri toplama aracı ve analiz gibi kriterlere göre incelenmiştir. Araştırma sonucunda en fazla tezin 2019 yılında yapıldığı, konuların öğretiminde öğretmen görüşlerinin tercih edildiği ve tezlerde daha çok öğretmenlere öneriler getirildiği görülmüştür.

Uzun ve Çakmak (2021) çalışmalarında sosyal bilgiler eğitimi alanında 2010 – 2021 tarihleri arasında yapılan lisansüstü tezleri çeşitli kriterlere göre incelemiştir. Çalışma nitel araştırma yöntemi ile yapılmıştır. Çalışmada 113 lisansüstü tez belirlenmiştir. Araştırma yazar cinsiyeti, tez türü ve yayınlama yılı, yapıldığı üniversite, tezlerde ele alınan beceriler, örneklem grubu, araştırma yöntemi, veri toplama araçları ve verilerin analiz yöntemlerine göre incelenmiştir. Örneklem seçiminde ise amaca dayalı örneklem alma tekniği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda en fazla tezin 2019 yılında hazırlandığı, bu tezlerin daha çok kadınlar tarafından üretildiği ve konu olarak daha çok empati ve eleştirel düşünme becerisi üzerinde durulduğu görülmüştür.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmada kullanılan model, veri toplama ve analizi süreçleri hakkında bilgi verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

2011-2020 yılları arasında sosyal bilgiler eğitimi alanında yapılmış lisansüstü tezlerin değerlendirildiği bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Nitel araştırma yöntemi Yıldırım ve Şimşek (2016)'e göre doküman analizi, görüşme ve gözlem gibi veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların, olayların ve durumların kendi doğal ortamlarında gerçekçi, bütüncül bir yaklaşımla ortaya konmasına yönelik nitel araştırma süreçlerinin izlendiği araştırma olarak tanımlanmaktadır.

3.2. Veri Toplama

Çalışmaya 2011-2020 yıllarında sosyal bilgiler eğitimi alanında yayımlanan tezlere ulaşılarak başlanmıştır. Bu amaçla ulusal tez merkezi web sayfasında “sosyal bilgiler eğitimi” ve “sosyal bilgiler öğretmenliği” anahtar kelimeleri yazılarak sonuçlar taranmıştır. Ulaşılan tezlerin tam metinleri incelenerek veri toplama işlemi başlatılmıştır.

3.3. Veri Kaynağı

Çalışmanın veri kaynağı ise amaçlı örnekleme yöntemlerinden olan ölçüt örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Veri kaynağını ulusal tez merkezi veri tabanında 2011-2020 yılları arasında sosyal bilgiler eğitimi alanında yayımlanan ve tez adında “sosyal bilgiler eğitimi” veya “sosyal bilgiler öğretmenliği” kelimelerini içeren tezler oluşturmaktadır.

Amaçlı örnekleme yöntemi ise Patton (1987)'a göre detaylı ve zengin bilgiye sahip durumların derinlemesine çalışılmasına izin veren, aynı zamanda olgu ve olayların çoğu durumda açıklanmasında faydalı olduğu düşünülen örnekleme yöntemidir. Bu çalışmada kullanılan amaçlı örnekleme yöntemi çeşitlerinden ölçüt örnekleme yöntemi ise çalışma öncesinde belirlenen bir dizi ölçütü karşılayan durum ya da olayların incelenmesi ve çalışılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

3.4. Veri Toplama Araçları

3.4.1. İlgili çalışmaların toplanması

Çalışmaya Türkiye’de sosyal bilgiler eğitim alanında yayımlanan lisansüstü tezlere ulaşılmasıyla başlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda ulusal tez merkezi web sayfasında “sosyal bilgiler eğitimi” ve “sosyal bilgiler öğretmenliği” anahtar kelimeleri aratılarak tezlere ulaşılmıştır. Ulaşılan tezler, 2011-2020 yıllarıyla ve başlığında “sosyal bilgiler eğitimi” veya “sosyal bilgiler öğretmenliği” kelimeleri içeren tezlerle sınırlandırılmış olup çalışmada 68 lisansüstü (62 yüksek lisans, 6 doktora) tez incelenmiştir.

3.4.2. Çalışma kriterlerinin belirlenmesi

Amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenen tezler;

- Yayın yılı,
- Yıllara göre yayınlandığı üniversite,
- Yüksek lisans ve doktora (üniversite ve yıl bazlı) olması,
- Örneklem grubu,
- Araştırma konusu,
- Yöntem ve teknik,
- Veri toplama aracı,
- Veri analiz tekniği,
- Anahtar kelime

değişkenleri üzerinden incelenmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

İncelenen tezlerin değerlendirilmesinde betimsel analiz tekniğinden yararlanılmıştır. Çalık ve Sözbilir (2014) betimsel analiz yöntemini belirlenen bir konuya yönelik çalışmaların ele alındığı, genel eğilim ve araştırma sonuçlarının sınıflandırılarak değerlendirilmesini içeren sistematik çalışmalardır şeklinde ifade etmektedir. Selçuk vd. (2014) başka bir ifadeyle birbirinden bağımsız çalışmaların incelenip düzenlenerek çalışmalardaki genel eğilimleri

belirleme olarak ifade etmektedirler.

Amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenen tezler yukarıda belirtilen çalışma kriterlerine göre incelenerek betimsel istatistikleri çıkarılmıştır. Elde edilen betimsel istatistik sonuçları tablo, grafik ve şekillerle ifade edilerek anlaşılması kolaylaştırılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

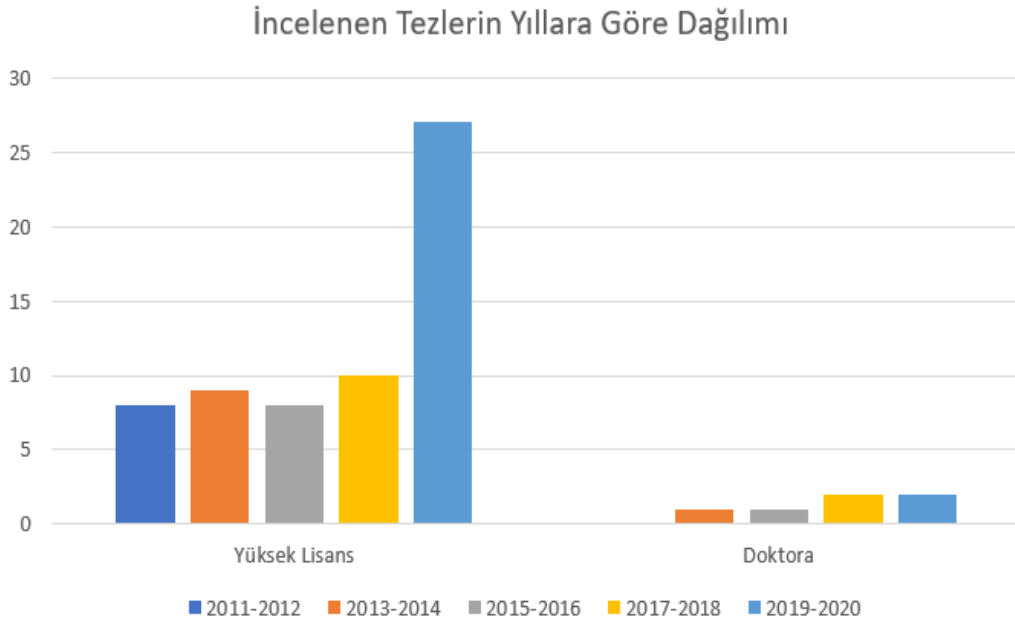
Çalışmaya ait problem ve alt problemlerin cevaplanmasına ilişkin betimsel istatistiklere bu bölümde yer verilmiştir.

4.1. Çalışmanın Betimsel İstatistikleri

Çalışmada sosyal bilgiler eğitimi alanında 2011-2020 yılları arasında yayımlanan 68 lisansüstü teze ulaşılmış olup ulaşılan tezlerin tamamı çalışmada kullanılmıştır. Çalışmada kullanılan 68 lisansüstü tezin 62 tanesi yüksek lisans 6 tanesi de doktora tezidir.

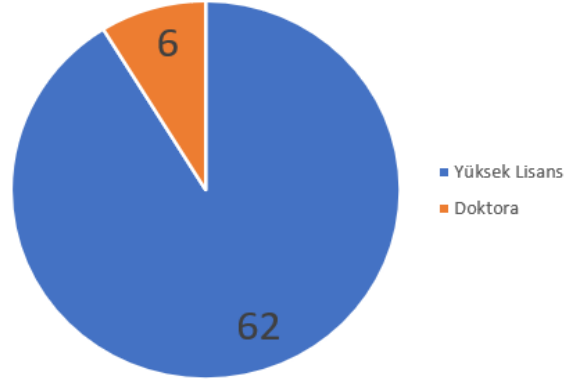
Tablo 2. İncelenen Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Yıl	2011-2012	2013-2014	2015-2016	2017-2018	2019-2020	Toplam
Yüksek Lisans	8	9	8	10	27	62
Doktora	0	1	1	2	2	6
Toplam	8	10	9	12	29	68

Şekil 1. İncelenen Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

İncelenen Tezlerin Yüksek Lisans / Doktora Dağılımı

Şekil 2. İncelenen Tezlerin Yüksek Lisans / Doktora Dağılımı

Sosyal bilgiler eğitimi alanı ile ilgili incelenen tezlerin yıllara göre dağılımı Tablo1’de belirtilmiştir. Sosyal bilgiler eğitimi alanı ile ilgili incelenen yüksek lisans ve doktora tezlerinin yıllara göre dağılımında 2011-2018 yıllarında yapılan çalışma sayısı çok değişmezken, 2019-2020 yıllarında (f=29) sayısının arttığı görülmektedir.

4.2. Çalışmanın Alt Problemlerine Ait Betimsel İstatistikler

Araştırma kapsamında incelenen tezlerin alt problemine ait betimsel istatistikler bu bölümde incelenmiştir.

1. Sosyal bilgiler eğitimi alanında yayımlanan tezlerin üniversite ve yayın yılına göre dağılımı nasıldır?

Tablo 3. İncelenen Tezlerin Üniversite ve Yıllara Göre Dağılımı

Üniversite	2011-2012	2013-2014	2015-2016	2017-2018	2019-2020	Toplam
Gazi Üniversitesi		1	2	3	1	7
Necmettin Erbakan Üniversitesi		2		1	2	5
Akdeniz Üniversitesi				1	3	4
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	1	1			2	4
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi			1		2	3
Dokuz Eylül Üniversitesi	1	1			1	3
İnönü Üniversitesi	1		1		1	3
Adıyaman Üniversitesi		1		1		2
Afyon Kocatepe Üniversitesi		1			1	2
Ahi Evran Üniversitesi			2			2
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi				1	1	2
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	1				1	2
Gaziantep Üniversitesi				2		2
Manisa Celal Bayar Üniversitesi					2	2
Marmara Üniversitesi	1	1				2
Pamukkale Üniversitesi			1	1		2
Sakarya Üniversitesi	1				1	2
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi					2	2
Uşak Üniversitesi				1	1	2
Abant İzzet Baysal Üniversitesi			1			1
Aksaray Üniversitesi	1					1
Amasya Üniversitesi					1	1
Erciyes Üniversitesi		1				1
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi					1	1
Giresun Üniversitesi			1			1
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi					1	1
İstanbul Üniversitesi		1				1
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi					1	1
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi					1	1
Ondokuz Mayıs Üniversitesi				1		1
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi					1	1
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi					1	1
Trabzon Üniversitesi					1	1
Uludağ Üniversitesi	1					1
Toplam	8	10	9	12	29	68

Sosyal bilgiler eğitimi alanı ile ilgili yayımlanan tezlerin üniversite ve yıllara göre dağılımı Tablo 2’de verilmiştir. Çalışmalar daha çok 2019-2020 yıllarında (f=29) yapılırken en az 2011-2012 yıllarında (f=8) yapılmıştır. 2011-2020 yıllarında sosyal bilgiler eğitimi kapsamında 34 üniversitede çalışma yapıldığı belirlenmiştir. Yapılan çalışmalar en çok Gazi Üniversitesi (f=7), Necmettin Erbakan Üniversitesi (f=5), Akdeniz Üniversitesi (f=4) ve Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi (f=4)’nde yapılmıştır.

Tablo 4. İncelenen Tezlerin Üniversite, Yıl ve Tez Türüne Göre Dağılımı

	2011-2012			2013-2014			2015-2016			2017-2018			2019-2020			
Üniversite	Yüksek Lisans	Doktora		Yüksek Lisans	Doktora		Yüksek Lisans	Doktora		Yüksek Lisans	Doktora		Yüksek Lisans	Doktora		Toplam
Gazi Üniversitesi					1	2				1	2		1			7
Necmettin Erbakan Üniversitesi				2						1			1	1		5
Akdeniz Üniversitesi										1			3			4
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	1			1									2			4
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi						1							2			3
Dokuz Eylül Üniversitesi	1			1									1			3
İnönü Üniversitesi	1					1							1			3
Adıyaman Üniversitesi				1						1						2
Afyon Kocatepe Üniversitesi				1									1			2
Ahi Evran Üniversitesi						2										2
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi										1			1			2
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	1												1			2
Gaziantep Üniversitesi										2						2
Manisa Celal Bayar Üniversitesi													2			2
Marmara Üniversitesi	1			1												2
Pamukkale Üniversitesi						1				1						2
Sakarya Üniversitesi	1												1			2
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi													2			2
Uşak Üniversitesi										1				1		2
Abant İzzet Baysal Üniversitesi						1										1
Aksaray Üniversitesi	1															1
Amasya Üniversitesi													1			1
Erciyes Üniversitesi				1												1
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi													1			1
Giresun Üniversitesi								1								1
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi													1			1
İstanbul Üniversitesi				1												1
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi													1			1
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi													1			1
Ondokuz Mayıs Üniversitesi										1						1
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi													1			1
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi													1			1
Trabzon Üniversitesi													1			1
Uludağ Üniversitesi	1															1
Toplam	8	0		9	1	8	1	10	2	27	2					68

Sosyal bilgiler eğitimi alanı ile ilgili yayımlanan tezlerin yüksek lisans ve doktora olarak üniversite ve yıllara göre dağılımı Tablo 3'te verilmiştir. 2011-2020 yıllarında yayımlanan tezler incelendiğinde yayımlanan yüksek lisans (f=62) tezlerinin doktora (f=6) tezlerinde göre daha fazla olduğu görülmektedir. Bunun yanında Gazi Üniversitesi'nde neredeyse her dönemde yayınlanan tezler bulunurken Amasya Üniversitesi, Eskişehir Osmangazi

Üniversitesi, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi ve tabloda belirtilen diğer bazı üniversitelerde sadece 2019-2020 yıllarında tez yayınlandığı görülmektedir.

2. Sosyal bilgiler eğitimi alanında yayımlanan tezlerin araştırma konularına göre dağılımı nasıldır?

Tablo 5. İncelenen Tezlerin Araştırma Konularına Göre Dağılımı

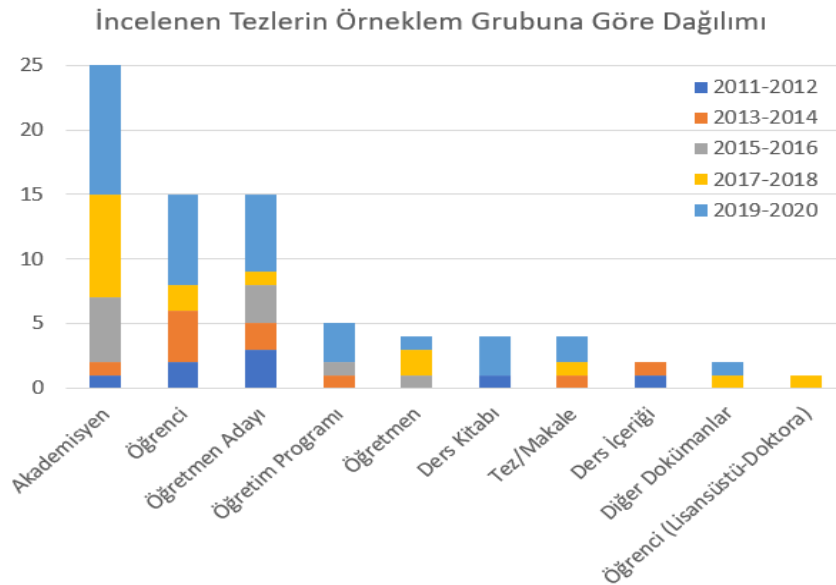
Araştırma Konusu	2011-2012	2013-2014	2015-2016	2017-2018	2019-2020	Toplam
Değerler Eğitimi	1	2	1	1	6	11
Sosyal Bilgiler Eğitimi	1	1		3	1	6
Çevre Eğitimi			1		2	3
Demokrasi ve İnsan Hakları	1	1				2
Makale İncelenmesi		1			1	2
Vatandaşlık					2	2
12 Eylül darbesi					1	1
Afetler					1	1
Aile Olgusu					1	1
Argümantasyon Tabanlı Öğrenme					1	1
Arkeolojik Mekanlar					1	1
Bellek Geliştirici Yöntemler	1					1
Bilgi ve İletişim Teknolojileri			1			1
Coğrafi Bilgi Sistemi					1	1
Coğrafya			1			1
Çevre			1			1
Çevresel Vatandaşlık	1					1
Çok Kültürlülük					1	1
Ders Kitapları	1					1
Dijital Vatandaşlık					1	1
Dil ve Değerler				1		1
Doğal ve Kültürel Varlıklar			1			1
Emekli Öğretmenlerin Deneyimleri				1		1
Erich Fromm		1				1
Görme Engelli Öğretmenler					1	1
Harita Kullanımı	1					1
Hukuk Okuryazarlığı		1				1
Küresel Sorunlar				1		1
Lisans Programları					1	1
Lisansüstü Eğitim			1			1
Medya Okuryazarlığı		1				1
Milli Kimlik				1		1
Öğrenme Standartları				1		1
Öğretim Programı					1	1
Öğretim Uygulamaları					1	1
Öğretmen Adayları			1			1
Örnek Olay Yöntemi				1		1
Seyyah Uygulaması	1					1
Simülasyon Tabanlı Öğrenme					1	1
Suriyeli Çocukların Eğitimi					1	1
Takip ve Değerlendirme Süreçleri				1		1
Tarih Öğretimi			1			1
Tarih Konuları		1				1
Tez İncelenmesi					1	1
Üniversite Tercihleri					1	1
Üstün Yetenekli Öğrenciler				1		1
Web 2.0 Teknolojileri					1	1
WebQuest Uygulaması		1				1
Toplam	8	10	9	12	29	68

3. Sosyal bilgiler eğitimi alanında yayımlanan tezlerin çalışma grubuna göre dağılımı nasıldır?

Tablo 6. İncelenen Tezlerin Örneklem Grubuna Göre Dağılımı

	2011-2012	2013-2014	2015-2016	2017-2018	2019-2020	Toplam
Akademisyen	1	1	5	8	10	25
Öğrenci	2	4		2	7	15
Öğretmen Adayı	3	2	3	1	6	15
Öğretim Programı		1	1		3	5
Öğretmen			1	2	1	4
Ders Kitabı	1				3	4
Tez/Makale		1		1	2	4
Ders İçeriği	1	1				2
Diğer Dokümanlar				1	1	2
Öğrenci (Lisansüstü-Doktora)				1		1
Toplam	8	10	10	16	33	77*

*Toplam 68 tez incelenmiş olup bazı çalışmalarda birden fazla örneklem grubu kullanılmıştır.

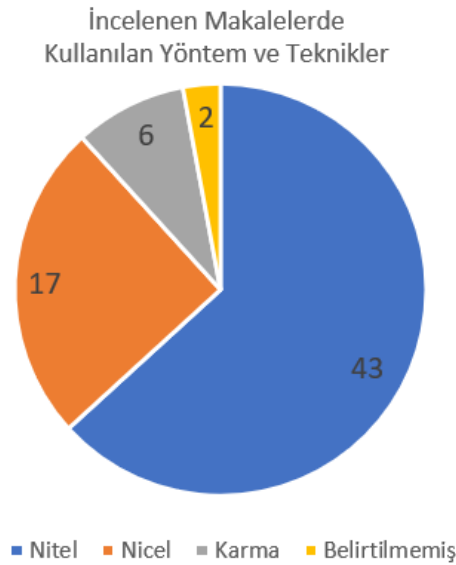
Şekil 4. İncelenen Tezlerin Örneklem Grubuna Göre Dağılımı

Sosyal bilgiler eğitimi alanı ile ilgili yayımlanan tezlerin örneklem grubu ve yıllara göre dağılımı Tablo 5'te verilmiştir. Sosyal bilgiler eğitimi alanı ile ilgili yayımlanan tezler incelendiğinde örneklem grubu olarak en fazla akademisyen ($f=25$), öğrenci ($f=15$) ve öğretmen adayları ($f=15$) olarak tercih edilmiştir. Son yıllarda yayınlanan tezlerin sayısının arttığı gibi örneklem grubu olarak da akademisyen, öğrenci ve öğretmen gruplarının da tercih edilme sayısının arttığı görülmektedir.

4. Sosyal bilgiler eğitimi alanında yayımlanan tezlerin araştırma yöntemine göre dağılımı nasıldır?

Tablo 7. İncelenen Tezlerin Kullanılan Yöntem/Tekniklere Göre Dağılımı

Çalışmada Kullanılan Yöntem / Teknik	2011-2012	2013-2014	2015-2016	2017-2018	2019-2020	Toplam	
Nitel							
Tarama Modeli	3	2	3	1	6	15	
Doküman Analizi	1	2	2	1	6	12	
Durum Çalışması			1	1	5	7	
Belirtilmemiş	1			4	1	6	43
Olgubilim Deseni				1	1	2	
Eylem Araştırması					1	1	
Nicel					5	9	
Deneysel Desen	2	2					
Betimsel Tarama Modeli		2	2	1		5	17
Betimsel Araştırma	1		1		1	3	
Karma					3	6	
Karma Yöntem		1		2			6
Belirtilmemiş		1		1		2	2
Toplam	8	10	9	12	29	68	68

Şekil 5. İncelenen Tezlerin Kullanılan Yöntem/Tekniklere Göre Dağılımı

İncelenen tezlerde 43 nitel, 17 nicel, 6 karma yöntem kullanılırken 2 tezde yöntemin belirtilmediği görülmüştür. Nitel çalışılan tezlerde tarama modeli ($f=15$), doküman analizi ($f=12$), durum çalışması ($f=7$) en fazla kullanılan model olurken nicel çalışılan tezlerde deneysel desen ($f=9$) en fazla kullanılan model olmuştur. İncelenen tezlerde olgubilim deseni ($f=2$) ve eylem araştırması ($f=1$) en az kullanılan model olmuştur. Bunun yanında nitel çalışmalarda tarama modeli ve doküman analizi yönteminin her dönemde tercih edildiği,

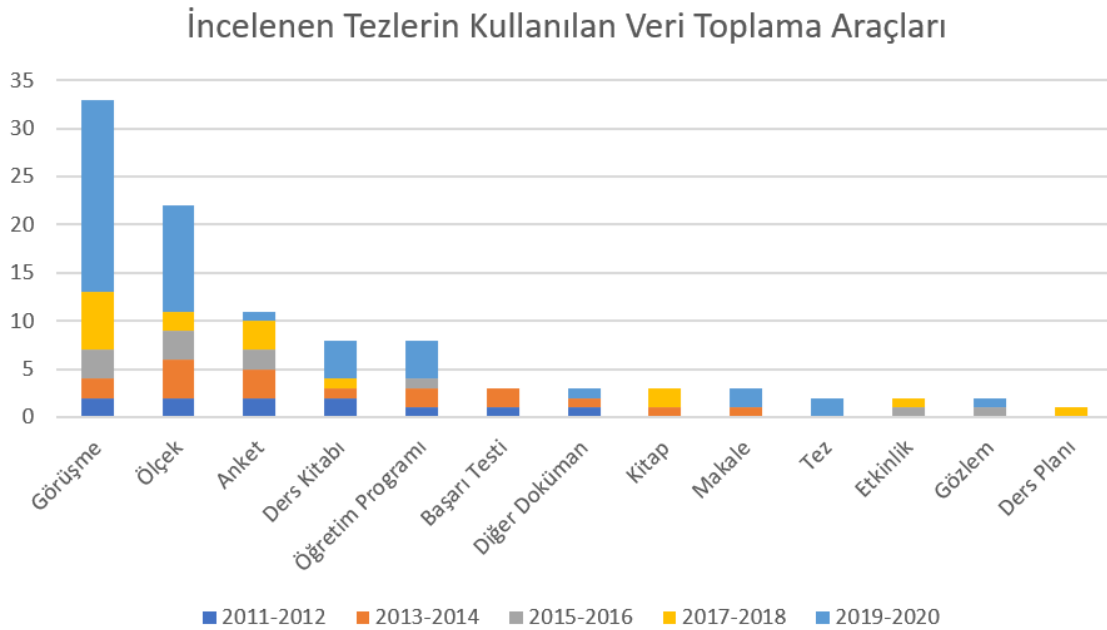
durum çalışması ve olgu bilim deseni yönteminin de son yıllarda tercih edildiği, nicel çalışmalarda ise deneysel desen ve betimsel tarama modelinin hemen hemen her yıl tercih edildiği görülmektedir.

5. Sosyal bilgiler eğitimi alanında yayımlanan tezlerin veri toplama araçlarına göre dağılımı nasıldır?

Tablo 8. İncelenen Tezlerin Kullanılan Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı

Veri Toplama Araçları	2011-2012	2013-2014	2015-2016	2017-2018	2019-2020	Toplam
Görüşme	2	2	3	6	20	33
Ölçek	2	4	3	2	11	22
Anket	2	3	2	3	1	11
Ders Kitabı	2	1		1	4	8
Öğretim Programı	1	2	1		4	8
Başarı Testi	1	2			3	6
Diğer Doküman	1	1			1	3
Kitap		1		2		3
Makale		1			2	3
Tez					2	2
Etkinlik			1	1		2
Gözlem			1		1	2
Ders Planı				1		1
Toplam	11	17	11	16	49	104*

*Toplam 68 tez incelenmiş olup bazı çalışmalarda birden fazla veri toplama aracı kullanılmıştır.

Şekil 6. İncelenen Tezlerin Kullanılan Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı

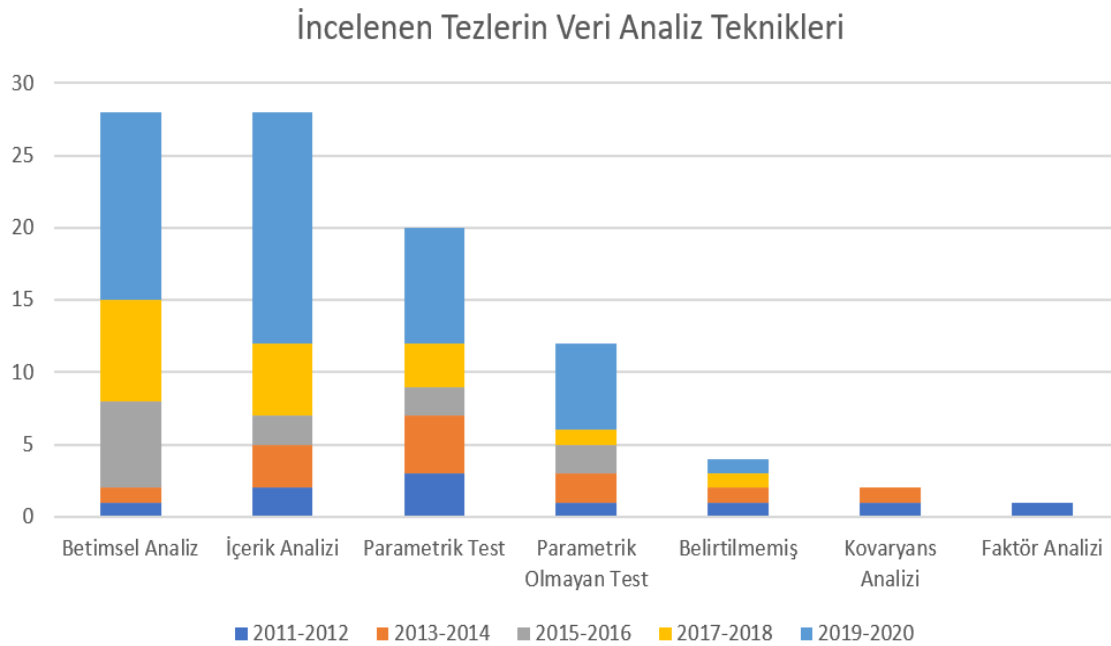
Sosyal bilgiler eğitimi alanı ile ilgili yayımlanan tezlerde veri toplama aracı olarak görüşme (f=33), ölçek (f=22), anket (f=11), en fazla kullanılan araç olmuştur. Bunun yanında çeşitli dokümanlar da (Ders kitabı, Öğretim programı, Kitap, Makale, Tez, Ders planı) veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Görüşme, ölçek ve anket her dönemde veri toplama aracı olarak kullanıldığı da Tablo 7’de görülmektedir.

6. Sosyal bilgiler eğitimi alanında yayımlanan tezlerin veri analiz tekniklerine göre dağılımı nasıldır?

Tablo 9. İncelenen Tezlerin Veri Analiz Tekniklerine Göre Dağılımı

Veri Analiz Teknikleri	2011-2012	2013-2014	2015-2016	2017-2018	2019-2020	Toplam
Betimsel Analiz	1	1	6	7	13	28
İçerik Analizi	2	3	2	5	16	28
Parametrik Test	3	4	2	3	8	20
Parametrik Olmayan Test	1	2	2	1	6	12
Belirtilmemiş	1	1		1	1	4
Kovaryans Analizi	1	1				2
Faktör Analizi	1					1
Toplam	10	12	12	17	44	95*

*Toplam 68 tez incelenmiş olup bazı çalışmalarda birden fazla veri analiz tekniği kullanılmıştır.

Şekil 7. İncelenen Tezlerin Veri Analiz Tekniklerine Göre Dağılımı

Sosyal bilgiler eğitimi alanı ile ilgili yayımlanan tezlerin veri analiz tekniklerine göre dağılımı Tablo 8’de verilmiştir. Yapılan analiz sonucunda veri analiz tekniği olarak daha çok betimsel analiz (f=28), içerik analizi (f=28), parametrik testler (f=20) ve parametrik olmayan testler (f=12) kullanılmıştır. 4 çalışmada veri analiz tekniği belirtilmediği görülmektedir. Bunun yanında veri analiz tekniği olarak betimsel analiz, içerik analizi, parametrik ve parametrik olmayan testlerin her yıl kullanıldığı ve bu analiz tekniklerinin de son yıllarda kullanım sıklığının arttığı görülmektedir.

7. Sosyal bilgiler eğitimi alanında yayımlanan tezlerin anahtar kelimelere göre dağılımı nasıldır?

Tablo 10. İncelenen Tezlerin Anahtar Kelimelere Göre Dağılımı

Anahtar Kelimeler	f	Anahtar Kelimeler	f	Anahtar Kelimeler	f
Sosyal Bilgiler	34	Çevre Duyuş	1	Millî Kimlik	1
Sosyal Bilgiler Eğitimi	13	Çevre Okuryazarlığı	1	Nitel Araştırma	1
Değerler Eğitimi	9	Çevresel Vatandaşlık.	1	Okul Deneyimi	1
Değer	7	Çok Kültürlü Eğitim	1	Okul Öncesi	1
Eğitim	7	Çok Kültürlülük	1	Okul Öncesi Eğitimi	1
Sosyal Bilgiler Öğretimi	7	Demokrasi Eğitimi	1	Okuryazarlık	1
Ders Kitabı	5	Demokrat Parti	1	Öğrenci Tutumu	1
(Belirtilmemiş)	4	Deneyimsel Öğrenme	1	Öğrenme	1
Öğretmen	4	Ders Araç Gereçleri	1	Öğrenme Ortamı	1
Öğretmen Adayı	4	Dijital Vatandaşlık	1	Öğrenme-Öğretme Süreci	1
Sosyal Bilgiler Öğretmeni	4	Dil	1	Öğretmen Kılavuz Kitabı	1
Çevre Eğitimi	3	Doğal Varlıklar	1	Öğretmen Yeterlikleri	1
Ortaokul	3	Doktora Tezi	1	Öğretmenler	1
Öğretmen Görüşleri	3	Doküman İncelemesi	1	Öğretmenlik Mesleği	1
Sosyal Bilgiler Öğretim Programı	3	Duyuşsal Eğilim	1	Öğretmenlik Uygulaması	1
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	3	Eğitim Teknolojisi	1	Örnek Olay Yöntemi	1
Tutum	3	Eğitimde İnternet Kullanımı	1	Özel Öğretim Yöntemleri	1
Çevre	2	Eğitimde Web 2.0 Teknolojisi	1	Özgürlük	1
Öğrenci	2	Eğitsel Oyunlar	1	Öz-Yeterlilik	1
Öğretim	2	E-Öğrenme	1	Problem Çözme	1
Öğretim Programı	2	Erich Fromm	1	Program Değerlendirme	1
Sosyal Bilgiler Dersi	2	Erol Güngör	1	Safahat	1
Bilimsellik Değeri	1	Etkinlik	1	Senaryo Tabanlı Öğrenme	1
12 Eylül 1980	1	Eylem Araştırma	1	Seyyah	1
Afet	1	Farklılıklara Saygı	1	Sınıf Eğitimi	1
Aile	1	Fen Bilgisi Öğretim Programı	1	Sınıf Öğretmeni	1
Akademik Başarı	1	Google Earth	1	Simülasyon Tabanlı Eğitim	1
Akademik Öğrenme Standartları	1	Görme Engelli	1	Sinema Filmleri	1
Akademisyen	1	Haritalar	1	Soru Sorma	1
Algı	1	Hayat Bilgisi	1	Sorumluluk	1
Animasyon	1	Hukuk	1	Sosyal Bilgiler Ders Kitapları	1
Animasyonla Değerler Eğitimi	1	Hukuk Okuryazarlığı	1	Sosyal Bilgiler Gelenekleri	1
Argümantasyon Temelli	1	İletişim	1	Sosyal Bilgiler Öğrenme Alanları	1
Öğrenme Yöntemi	1	İnceleme	1	Sosyal Bilgilerin Doğası	1
Arkeoloji	1	İnsan Hakları	1	Standartlar	1
Arkeolojik Mekân	1	İnternet Tabanlı Coğrafi	1	Suriyeli Sığınmacı	1
Askeri Darbe	1	Bilgi Sistemleri	1	Çocuklar	1
Beceri	1	Karar Verme	1	Takip Süreci	1
Beklenti	1	Karşılaştırılmalı	1	Tarih	1
Bellek Geliştirici	1	Kazanım	1	Tarih Öğretimi	1
Beyin	1	Kimlik	1	Tarihi Gelişim	1
Bilgi Ve İletişim Teknolojileri	1	Kök Değer	1	Tercih	1
Bilişsel Beceri	1	Kültürel Varlıklar.	1	Tüketim Bilinci	1
Bilsem	1	Küresel Sorunlar	1	ULAKBİM	1
Bloom Taksonomisi	1	Küreselleşme	1	Üstün Yetenekli Öğrenciler	1
Coğrafi Bilgi Sistemi	1	Lisansüstü Eğitim	1	Vatandaşlık Duygusu	1
Coğrafya	1	Makale	1	Vatandaşlık Eğitimi	1
Çalışma Kitabı	1	Medya	1	Web 2.0 Teknolojisi	1
Çevre Bilgi	1	Medya Okuryazarlığı	1	Webquest	1
Çevre Bilinci	1	Mekânsal Düşünme	1	Yarı Deneyisel Desen	1
Çevre Davranış	1	Mekânsal Teknolojiler	1		
				Toplam	253

*Toplam 68 tez incelenmiş olup tezlerin toplamında 253 anahtar kelime kullanılmıştır.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Çalışma kapsamında 2011-2020 yılları arasında sosyal bilgiler eğitimi ile ilgili yayınlanan lisansüstü (yüksek lisans ve doktora) tezler incelenmiştir. Çalışmada ülkemizde sosyal bilgiler eğitimi ile ilgili tezlerde genel yönelimi belirlemek amaçlanmıştır. Bu amaçla ulusal tez merkezi web sayfasında tarama yapılarak çalışma dahilindeki tezler örneklem olarak kabul edilmiş ve incelenmiştir. Örneklem olarak alınan 68 lisansüstü tez yayın yılı, üniversite, örneklem grubu, araştırma konusu, yöntem ve teknik, veri toplama aracı, veri analiz tekniği ve anahtar kelime bakımında incelenerek analiz edilmiştir.

Sosyal bilgiler eğitimi alanında yayınlanan tezlerin sayısında 2011-2018 yılları arasında çok değişiklik olmazken 2019-2020 yıllarında belirgin bir artış olduğu görülmüştür. Akgün ve Akgün (2021) ve Güleç ve Hüdavendigar (2020)'ın çalışmalarında da genel olarak lisansüstü tezlerin 2019 yılında yoğunlaştığı belirtilmiştir. Elçi ve Yılmaz (2021)'in sosyal bilgiler eğitimi vatandaşlık konulu tezleri incelediği çalışmasında da 2019 yılında tez sayılarının en fazla olduğu görülmüştür.

Sosyal bilgiler eğitimi alanında 2011-2020 yıllarından yayınlanan 68 tezin üniversitelere göre dağılımı incelendiğinde bu tezlerin ülkemizdeki 34 üniversitede çalışma kapsamına alındığı belirlenmiştir. Yapılan çalışmaların en çok Gazi Üniversitesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi ve Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi'nde yapıldığı belirlenmiştir. Uzun ve Çakmak (2021), Tarman vd. (2010), Akgün ve Akgün (2021), Dilek vd. (2018) ile Güleç ve Hüdavendigar (2020)'ın çalışmalarında da Gazi Üniversitesinin lisansüstü tez sayısı bakımından ilk sırada yer aldığı görülmektedir.

Çalışma kapsamında incelenen tezlere örneklem grubu olarak en fazla akademisyen, öğrenci ve öğretmen adaylarının tercih edildiği belirlenmiştir. Çalışmamızda örneklem grubu olarak en fazla akademisyenler yer alırken Güleç ve Hüdavendigar (2020)'ın benzer çalışmasında en fazla örneklem grubu olarak öğretmen adaylarının yer aldığı görülmektedir. Uzun ve Çakmak (2021) ile Karakuş (2020)'un tezleri incelediği çalışmalarında da örneklem olarak en fazla öğrenci grubunun olduğu belirlenmiştir. Altay (2020)'ın makale inceleme çalışmasında ise örneklem grubunu akademisyenlerden ziyade öğrenci ve öğretmenlerin oluşturduğu da görülmektedir.

İncelenen lisansüstü tezlerin araştırma konuları incelendiğinde en fazla değerler eğitimi,

sosyal bilgiler eğitimi, çevre eğitimi gibi konuların ele alındığı belirlenmiştir. Ayrıca incelenen 68 tezde konu çeşitliliğinin fazla olduğu da görülmektedir. İncelenen tezlerde konu çeşitliliğinin fazla olması sosyal bilgiler eğitimi alanında zengin çalışma olanaklarının bulunduğunu göstermektedir. Dilek vd. (2018)'nin sosyal bilgiler anahtar kavramlı incelediği tezlerde de en fazla tez konusunu sosyal bilgiler öğretimi ve değer eğitimi olduğu belirtilmiş olup çalışmamızda ulaştığımız sonuçları desteklemektedir.

Sosyal bilgiler eğitimi kapsamında incelenen tezlerde 43 nitel, 17 nicel, 6 karma yöntem kullanılırken 2 tezde yöntemin belirtilmediği görülmüştür. Nitel çalışılan tezlerde tarama modeli, doküman analizi, durum çalışması en fazla kullanılan model olurken nicel çalışılan tezlerde deneysel desen en fazla kullanılan model olmuştur. Altay (2020)'ın sosyal bilgileri eğitimi alanında yayınlanan makaleleri inceleme ve Öztürk ve Sıgnatekin (2021), Dilek, Baysan ve Öztürk (2018), Memişoğlu ve Karacabey (2021) ile Elçi ve Yılmaz (2021)'in tez inceleme çalışmalarında da çalışmamızda olduğu gibi nitel çalışmaların daha fazla olduğu görülmektedir. Tarman vd. (2018) doktora tezlerini incelediği çalışmada ise karma yöntemin daha fazla kullanıldığı görülmüştür. Bunun yanında Güleç ve Hüdavendigâr (2020)'in benzer çalışmalarında ise nicel ağırlıklı yöntemlerin daha fazla olduğu görülmektedir.

Çalışmada incelenen tezlerde veri toplama aracı olarak görüşme, ölçek, anket en fazla kullanılan araç olurken bunun yanında çeşitli dokümanlar da (ders kitabı, öğretim programı, kitap, makale, tez, ders planı) veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Akgün ve Akgün (2021)'ün çalışmalarında ise veri toplama aracı olarak en fazla ölçek, test ve görüşme formu kullanıldığı görülmektedir. Altay (2020)'ın sosyal bilgileri eğitimi alanında yayımlanan makaleleri inceleme çalışması; Uzun ve Çakmak (2021) ile Öztürk ve Sıgnatekin (2021)'in tezleri incelediği çalışma; Altıntaş ve Yenigül (2021)'ün tez ve makaleleri incelediği çalışmalarında da veri toplama aracı olarak görüşmenin daha fazla olduğu görülmektedir. Bunun yanında Elçi ve Yılmaz (2021) çalışmalarında da en fazla kullanılan veri toplama aracı olarak görüşme ve ölçek kullanıldığı görülmüştür.

Sosyal bilgiler eğitimi kapsamında incelenen tezlerde veri analiz tekniği olarak daha çok betimsel analiz, içerik analizi, parametrik testler ve parametrik olmayan testlerin kullanıldığı belirlenmiştir. Akgün ve Akgün (2021)'ün çalışmalarında da veri analiz tekniği olarak daha çok betimsel istatistik kullanıldığı görülmektedir.

İncelenen tezlerde en sık tekrar edilen anahtar kelimeler Sosyal bilgiler, sosyal bilgiler eğitimi, değerler eğitimi olmuştur. Dört tezde ise anahtar kelime belirtilmediği görülmektedir.

Çalışmada incelenen tezlerde örneklem grubu olarak daha çok akademisyenlerin tercih edildiği görülmüştür. Sosyal bilgiler eğitiminin aktif işleyişinde bulunan öğretmen ve öğrencilerle çalışmaların artırılması alana daha fazla katkı sağlayacaktır.

Literatürde de çalışma sonucunda da görüldüğü gibi lisansüstü tezlerde doktora düzeyindeki çalışmaların yetersiz olduğu görülmektedir. Doktora düzeyindeki çalışmaların daha da artırılmasının sosyal bilgiler eğitimi alanına katkı sağlayacağı aşikardır.

Çalışma sonucunda tezlerde daha çok nitel yöntem kullanıldığı görülmüş olup bundan sonraki çalışmalarda nicel ya da hem nicel hem nitel yöntemlerden oluşan karma yöntem kullanılması araştırmaların sonucunda veri zenginliği sağlayacaktır.

Sosyal bilgiler eğitim alanında yapılan çalışmada örneklem olarak sadece Türkiye’de yayınlanan tezler incelendi. Bundan sonraki süreçte Türkiye dışında yapılan çalışmalar da incelenebilir.

Çalışma sonucunda incelenen bazı tezlerde anahtar kelimelerin eklenmediği görülmüştür. Araştırmacıların tezlere daha kolay ulaşabilmeleri adına anahtar kelimelerin eksiksiz eklenmesi önerilmektedir.

İncelenen tezlerde bazı çalışmalarda kullanılan yöntem ve tekniklerin açıkça belirtilmediği, bazı çalışmalarda ise kullanılan yöntem ve tekniklerin hiç belirtilmediği görülmüştür. Çalışmalarda kullanılan yöntem ve tekniklerin net olarak belirtilmesinin tezlerin daha etkili olmasını sağlayacağından bu kısma önem gösterilmesi önerilmektedir.

Çalışma sonucunda ve literatürdeki diğer çalışmalarda da görüldüğü gibi tezlerde kullanılan veri toplama araçları genelde görüşme, gözlem ve anket çalışmaları şeklinde olmuştur. Veri çeşitliği sağlama ve daha kapsamlı bilgiler elde etme adına diğer veri toplama araçlarının da kullanımı artırılabilir.

KAYNAKÇA

- Açıkalın, M. (2017). *Araştırmaya dayalı sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Akçay, R. C. (2008). Sosyal Bilgiler Eğitiminin Amaçları ve İşlevleri Açısından Değerlendirilmesi ve Ders Dışı Etkinlikleri Kapsayan Bir Model Önerisi. O. Yaşar (Haz.). Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Sempozyumu: 16 Mayıs 2008. Çanakkale: On Sekiz Mart Üniversitesi.
- Akgün, İ. H. ve Akgün, M. (2021). Sosyal bilgiler eğitiminde teknoloji kullanımına yönelik tezlerin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 58, 227-247.
- Alaca, E. (2020). Türkiye’de sosyal bilgiler ders kitapları üzerine yapılan lisansüstü eğitim tezlerinin değerlendirilmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar*, 12, 1-10.
- Altay, N. (2020). Türkiye’de sosyal bilgiler eğitimi alanında yazılan makalelerin değerlendirilmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(1), 22-35.
- Altıntaş, İ. N. ve Yenigül, Ç. K. (2021). Türkiye’de sosyal bilgiler alanında vatandaşlık eğitimine yönelik yapılan nitel araştırmaların analizi (2010-2020). *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 58, 522-544.
- Ambarlı, A. (2010). *Türkiye’de Cumhuriyetten günümüze sosyal bilgiler programları(değişiklikler, düzenlemeler, güncellemeler)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Aslan, E. (2016). Geçmişten günümüze sosyal bilgiler. D. Dilek (Ed.), *Sosyal bilgiler eğitimi* (ss. 3-48). Ankara: Pegem Akademi.
- Ata, B. (2009). ‘Sosyal bilgiler ünitesi’ kavramı üzerine düşünceler. R. Turan, A. M. Sünbül ve H. Akdağ (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretiminde yeni yaklaşımlar-1* (ss. 25-42). Ankara: Pegem Akademi.
- Barr R., Barth, J. L. ve Shermis S. S, (2013). *Sosyal bilgilerin doğası* (C. Dönmez, Çev.). Ankara: Pegem Akademi.

Barth, J. ve Demirtaş, A. (1997). *İlköğretim sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara:YÖK/Dünya Bankası.

Bilen, M. (1996). *Plandan uygulamaya öğretim*. Ankara: Aydan.

Bilgili, A. S. (2010). Sosyal bilgiler programlarında sosyal bilimlerin yeri. A.S. Bilgili (Ed.), *Sosyal bilgilerin temelleri* (ss. 149-159). Ankara: PegemA.

Can, G. (1998). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi

Çalık, M. ve Sözbilir, M. (2014). İçerik analizinin parametreleri. *Eğitim ve Bilim*, 39(174), 33-38.

Çalışkan, H. (2009). Sosyal bilgiler öğretiminde araştırmaya dayalı öğrenme yaklaşımının eleştirel düşünme becerisine etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(1), 57-70.

Demir, S. B. (2005, Mayıs). *İlköğretim II. kademe sosyal bilgiler dersinin hedeflere ulaşma derecesi (Elazığ ili örneği)*. II. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi'nde sunulmuş bildiri, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.

Deveci, H. (2005). Sosyal bilgiler dersinde gazete kullanımı. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 4(3), 159-166.

Dilek, A., Baysan, S. ve Öztürk, A. A. (2018). Türkiye’de sosyal bilgiler eğitimi üzerine yapılan yüksek lisans tezleri: bir içerik analizi çalışması. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 22(2), 581-602.

Doğanay, A. (2008). Çağdaş sosyal bilgiler anlayışı ışığında yeni sosyal bilgiler programının değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(2), 77-96.

Doğanay, A. (2003). Sosyal bilgiler öğretimi. C. Öztürk, D. Dilek (Ed.), *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi* (ss. 15-46). Ankara: PegemA.

Öztürk, C. ve Deveci, H. (2011). Farklı ülkelerin sosyal bilgiler öğretim programlarının değerlendirilmesi. C. Öztürk (Ed.), *Farklı ülkelerin sosyal bilgiler öğretim programları içinde* (ss. 1-41). Ankara: Pegem Akademi.

Demir, S. B. ve Akengin, H. (2014). *Hikâyelerle sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.

Duran, H. (2011). Sosyal bilgilerde sosyolojinin yeri ve önemi. R. Turan, K. Ulusoy (Ed.), *Sosyal bilgilerin temelleri* (ss. 174-191). Ankara: Pegem.

Elçi, İ. ve Yılmaz, O. (2021). Türkiye’de sosyal bilgiler eğitimi alanında vatandaşlık eğitimi konulu lisansüstü tezlerin incelenmesi (2000-2020). *Siirt Eğitim Dergisi*, 1(1), 99-116.

Erden, M. (2000). *Sosyal bilgiler öğretimi*. İstanbul: Alkım.

Geçit, Y., Kartal A. (2010, Kasım). *Türkiye’deki Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırma Konuları Üzerine Bir İnceleme*. International Conference on New Trends in Education and Their Implications’da sunulmuş bildiri, Antalya.

Gelişli, Y. (2006). Eğitim bilimlerine giriş. Ö. Çağatay (Ed.), *Eğitimin işlevleri* (ss. 27-65). Ankara: Ekinoks.

Gömleksiz, M. N. ve Cüro, E. (2011). Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yer alan değerlere ilişkin öğrenci tutumlarının değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1), 95-133.

Güleç, S. ve Hüdavendigar, M. N. (2020). Sosyal bilgiler eğitimi alanında okuryazarlık becerisi başlığında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Uluslararası İnsan ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 24-36.

Güneş, F. (2015). Eğitim ve zihinsel değişim. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 1-20.

Kan, Ç. (2010). ABD ve Türkiye’de sosyal bilgilerin tarihsel gelişimi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(2), 663-672.

Karakuş, S. (2020). Türkiye’de sosyal bilgiler eğitiminde kavramlar konusunda yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerinin incelenmesi. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 61-76.

Kayaalp, F. ve Karameşe, E. N. (2019). Türkiye’de sosyal bilgiler eğitimi kapsamında hazırlanan “vatandaşlık” konulu lisansüstü tezlerdeki eğilimler. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 744-785.

Kılıçoğlu, G. (2014). Sosyal bilgiler tanımı, dünyada ve ülkemizde gelişimi ve önemi. M. Safran (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi* (ss. 3-16). Ankara: Pegem Akademi.

Memişoğlu, H. ve Karacabey, İ. (2021). Sosyal bilgiler eğitimi alanındaki tarih konulu tezlerin incelenmesi (2010-2019). *International Social Sciences Studies Journal*, 7(82), 1975-1987.

Millî Eğitim Bakanlığı. (1998). *Millî eğitim bakanlığı tebliğler dergisi*. Ankara: MEB 15 Ocak 2022 tarihinde <http://tebligler.meb.gov.tr/index.php/tuem-sayilar/viewcategory/62-1998> sayfasından erişilmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığı. (2004). *Sosyal bilgiler programı ve kılavuzu (6-7)*. Ankara: MEB.

Millî Eğitim Bakanlığı. (2005). *Sosyal bilgiler öğretim programı*. Ankara: TTKB Yayınları.

Millî Eğitim Bakanlığı. (2006). *Sosyal Bilgiler 6. – 7. Sınıflar Öğretim Programı*. Ankara: TTKB Yayınları.

Öztürk, C., Dilek, D. (2004). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: PegemA.

Öztürk, C. (2007). Sosyal bilgiler: toplumsal yaşama disiplinlerarası bir bakış. C. Öztürk (Ed.), *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi yapılandırmacı bir yaklaşım* (ss. 21-50). Ankara: PegemA.

Öztürk, C. (2009). *Sosyal bilgiler öğretimi; demokratik vatandaşlık eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.

Öztürk, C., Keskin, S. C. ve Otluoğlu, R. (2012). *Sosyal bilgiler öğretiminde edebi ürünler ve yazılı materyaller*. Ankara: Pegem Akademi.

Öztürk, F. Z. ve Sıgnatekin, C. (2021). Türkiye’de sosyal bilgiler eğitimi alanında hazırlanan tarih konulu lisansüstü tezlerdeki eğilimler: bir meta-sentez çalışması. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 5(1), 152-176.

Selçuk, Z., Palancı, M., Kandemir, M. ve DüNDAR, H. (2014). Eğitim ve bilim dergisinde yayınlanan araştırmaların eğilimleri: içerik analizi. *Eğitim ve Bilim*, 39(173), 430-453.

- Senemoğlu, N. (2005). *Gelişim, öğrenme ve öğretim – kuramdan uygulamaya*. Ankara: Gazi.
- Savage, T. V., Amstrong, D. G. (1996). *Effective teaching in elementary social studies*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Sözer, E. (1998). *Kuramdan uygulamaya sosyal bilimlerin öğretimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Sözer, E. (2008). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Sönmez, V. (2005). *Sosyal bilgiler öğretimi ve öğretmen kılavuzu*. Ankara: Anı.
- Şahin, M., Yıldız, D. G. ve Duman, R. (2011). Türkiye’deki sosyal bilgiler eğitimi tezleri üzerine bir değerlendirme. *Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 96-121.
- Tarman, B., Acun, İ. ve Yüksel, Z. (2010). Sosyal bilgiler eğitimi alanındaki tezlerin değerlendirilmesi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(3), 725-746.
- Tarman, B., Güven, C. ve Aktaşlı, İ. (2011). Türkiye’de sosyal bilgiler eğitimi alanında yapılan doktora tezlerinin değerlendirilmesi ve alana katkıları. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 391-410.
- Tay, B. (2015). Sosyal bilgiler öğretiminin dünü bugünü ve yarını. R. Turan, K. Ulusoy (Ed.). *Sosyal bilgilerin temelleri* (ss. 5-22). Ankara: PegemA.
- Tay, B., Öcal, A. (Ed.). (2015). *Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Tezcan, M. (1994). Ülkemizde göç ve eğitim sorunları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 27(1), 61-67.
- Türk Dil Kurumu (TDK) (2011). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Uzun, A. ve Çakmak, M. A. (2021). Türkiye’de sosyal bilgiler eğitimi alanında beceriler üzerine yapılan lisansüstü tezlerin çeşitli kriterlere göre incelenmesi. *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 12(46), 1335-1354.

Yaylacı, Z. ve Büyükalan, S. (2020). Sosyal bilgiler eğitiminde öğretmen görüşüne başvurulmuş tezlerin tematik açıdan incelenmesi (2005-2017). *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 1-19.

Yeşilyaprak, B. (2006). *Eğitimde rehberlik hizmetleri*. Ankara: Nobel.

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.

Yüksel, S., Gündoğdu, K., Akyol, B. ve Vural R. A. (2016). Hayat boyu öğrenme konusunda yayımlanan tez ve makalelere ilişkin bir içerik analizi: 2000-2015. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 1491-1513.

İncelenen Tezler

Akbakla, M. U. (2019). *Sosyal bilgiler öğretmenliği ve sınıf öğretmenliği adaylarının vatandaşlık tutumları*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.

Akbıyık, Z. K. (2019). *Üniversiteye girişte sosyal bilgiler öğretmenliğini tercih nedenleri: karşılaştırmalı bir inceleme*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.

Aktepe, G. (2016). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan değerler eğitimi uygulamalarına ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin belirlenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale Onsekiz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.

Almalı, H. (2020). *Sosyal bilgiler eğitiminde coğrafya konularının web 2.0 teknolojileri kullanılarak öğretiminin öğrencilerin akademik başarı ve tutumlarına etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.

Anahtarcıoğlu, H. İ. (2019). *Sosyal bilgiler eğitiminde arkeolojik mekânların kullanımına ilişkin öğretmen ve akademisyen görüşleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.

Arıtaşı, E. (2017). *Erol Güngör'e göre; dil ve değerlerin sosyal bilgiler eğitimindeki yeri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adıyaman.

Aydın, M. B. (2016). *Bilgi ve iletişim teknolojilerinin sosyal bilgiler eğitiminde kullanılması hakkında öğretmen görüşleri (Antalya ili örneği)*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.

Bağ, E. (2019). *Görme engelli tarih ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarih ve sosyal bilgiler eğitiminde bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma stratejileri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale Onsekiz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.

Baysal, N. (2013). *Ortaokul sosyal bilgiler derslerinde değerler eğitimi uygulamalarının öğretmenler yönüyle değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Niğde Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.

Biter, M. (2019). *Sosyal bilgiler dersinde eğitsel oyunlarla değerler eğitimi: bir eylem araştırması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

Canlı, M. (2016). *Sosyal bilgiler eğitiminin doğasına uygun tarih öğretimi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.

Çal, Ü. T. (2018). *Üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde sosyal bilgiler eğitiminin yeri ve önemi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.

Çekim, R. (2020). *Sosyal bilgiler eğitiminde coğrafi bilgi sistemi (CBS) kullanımının öğretmen adayları açısından analizi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.

Çelikhisar, T. (2019). *1968'den günümüze sosyal bilgiler eğitiminde aile olgusunun sosyolojik bağlamda değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Çetinkaya, B. (2016). *Sosyal bilgiler eğitimi öğretmen adaylarının bloom taksonomisine göre soru yazmaya ilişkin başarı düzeylerinin değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.

Çetinkaya, N. (2020). *Sosyal bilgiler eğitiminde çok kültürlülük üzerine öğretmen görüşlerinin incelenmesi: Akdeniz bölgesinde bir il*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.

Çetinoğlu, A. (2013). *Sosyal bilgiler eğitimi öğrencilerinin öğrenim gördükleri programa ilişkin algı ve beklentileri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Çilkaya, R. (2013). *Sosyal bilgiler eğitiminde WebQuest kullanımı*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.

Dolanbay, H. (2011). *İlköğretim sosyal bilgiler öğretmenliği programında öğrenim gören öğretmen adaylarının insan hakları ve demokrasi dersinin işlenişine ilişkin görüşleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.

Duman, H. (2011). *Sosyal bilgiler eğitiminde harita kullanımı ve harita kullanımı konusunda öğretmen görüşleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.

Duman, R. (2011). *Demokrat Parti Döneminde (1950-1960) sosyal bilgiler eğitimi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Erbaş, S. (2018). *Sosyal bilgiler eğitimi lisans öğrencilerinin millî kimlik algılarının incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Erdilmen, Ş. (2012). *Niğde üniversitesi eğitim fakültesi öğrencilerinin çevresel vatandaşlık düzeylerinin incelenmesi ve sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin durumu ile karşılaştırılması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Niğde Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.

Erdoğan, K. (2016). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevre eğitimi konusundaki görüşleri ve yeterlilikleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Gök, M. S. (2020). *Sosyal bilgiler eğitiminde vatandaşlık duygusunun sinema filmleri ile ilişkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.

Gömük, V. (2014). *Türkiye'de Sosyal Bilgiler eğitimi yönünden demokratikleşme ve insan hakları (2003-2013)*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Güçlü, H. (2019). *Sosyal bilgiler ders kitaplarının değerler eğitimi açısından değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Gül, B. N. (2019). *Türkiye'de 12 Eylül 1980 darbesinin ortaokul sosyal bilgiler eğitime etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Manisa Celal Bayar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Manisa.

Güngör, İ. C. (2018). *Sosyal bilgiler eğitiminde okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinin takip süreci ve değerlendirme yöntemine ilişkin görüşler*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.

Hatay Uçar, F. (2019). *İlkokul hayat bilgisi ve sosyal bilgiler ders kitaplarında değerler eğitimi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.

İneç, Z. F. (2012). *Sosyal bilgiler eğitiminde internet tabanlı CBS uygulaması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.

İzgi, S. (2016). *Sosyal bilgiler öğretmenliği öğrencilerinin lisansüstü eğitime ilişkin tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.

Karaöz, B. (2014). *Bir Sümer edebiyat ürünü olan Gilgameş Efsanesinin sosyal bilgiler eğitiminde öğretimi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Kılıç, E. (2020). *Sosyal bilgiler öğretiminde animasyonlarla değerler eğitiminin etkililiği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.

Kılıç, M. (2020). *2009-2019 yılları arası sosyal bilgiler eğitimi ile ilgili yayınlanan makalelerin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.

Kılınçkaya, Ö. (2018). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin Türkiye'deki sosyal bilgiler eğitimine ilişkin görüşleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.

Kızık, M. M. (2018). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde kullandıkları sosyal bilgiler eğitimi gelenekleri ile ilgili görüşleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.

Koçak, B. (2020). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çevre eğitime yönelik tutum ve görüşleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.

Kortak, V. (2019). *Sosyal bilgiler eğitimi öğrencilerinin afetlerle ilgili tutumları*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale Onsekiz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.

Köse, T. (2019). *Türkiye'de sosyal bilgiler eğitiminin tarihi gelişimi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Kurtulmuş, T. (2014). *Sosyal bilgiler eğitiminde medya okur-yazarlığı dersinin ortaokul öğrencilerine etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.

Oğuz, S. (2013). *Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler eğitimi çerçevesinde hukuk okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Öğretici, B. (2011). *İlköğretim 6. sınıf Sosyal bilgiler derslerinde değerler eğitime yönelik uygulamaların etkililiğinin araştırılması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

Öner, D. (2018). *Okul öncesinde sosyal bilgiler eğitimi: Öğretmen görüşlerinin incelemesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.

Özalp, A. (2012). *Bellek geliştirici yöntemlerin sosyal bilgiler öğretmenliği öğretmen adaylarının coğrafya dersine ilişkin tutumlarına etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray.

Öztürk, M. (2017). *Denizli ili emekli sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretmenliği mesleğine yönelik deneyimleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.

Palaz, T. (2017). *Sosyal bilgiler eğitiminde küresel sorunlar ve öğretimi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Pınaz, E. (2020). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin değerler eğitime ve sosyal bilgiler öğretim programında yer alan kök değerlere yönelik görüşleri (kahramanmaraş ili örneği)*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.

Polat, S. (2016). *Sosyal bilgiler eğitiminde doğal ve kültürel varlıklara yer verilme düzeyinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.

Sak, E. (2018). *Sosyal bilgiler öğretmenliği özel öğretim yöntemleri I ve II dersinin akademik öğrenme standartlarının belirlenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.

Sarıkaya, İ. (2015). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programında yer alan coğrafya derslerine ilişkin görüşleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Sari, İ. (2019). *Sosyal bilgiler eğitiminde öğretmenlere uygulanan seminer ve öğrencilere yapılan etkinliklerin katkıları bakımından dijital vatandaşlık olgusu*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Serttaş, F. (2019). *Sosyal bilgiler eğitiminde bilim teknoloji ve toplum ünitesi'nin öğretiminde argümantasyon tabanlı öğrenme sürecinin etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.

Subaşı, Y. (2014). *Erich Fromm ve Türkiye'de sosyal bilgiler eğitimi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adıyaman.

Şahin, E. (2020). *2006 ve 2018 Sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programlarının analizi ve akademisyen görüşleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Amasya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Amasya.

Şahin, T. (2013). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının değerler eğitimi öz-yeterliliklerinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Şan, A.Ü. (2013). *Darülfünûn İlâhiyat Fakültesi Mecmuası'nda yayınlanan tarih ile ilgili makaleler ve sosyal bilgiler eğitiminde kullanılabilirliği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Şanlı, B. (2019) *Türkiye'deki Suriyeli çocukların eğitime ve sosyal bilgiler dersine entegrasyonları hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.

Şarpal, H. (2019). *2018 sosyal bilgiler öğretmenliği öğretim programının incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Şirin, E. T. (2012). *Sosyal bilgiler eğitiminde kullanılan ders, öğrenci çalışma ve öğretmen klavuz kitaplarındaki etkinliklerin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Taneri, A. (2017). *Sosyal bilgiler eğitiminde senaryo tabanlı örnek olay yönteminin üretim ve tüketim bilincinin kazandırılmasına etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Tırpancı, H. (2019). *Sosyal bilgiler dersinde etkinlik temelli çevre eğitimi uygulamalarının öğrencilerin akademik başarılarına etkisi ve uygulama hakkındaki görüşleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Uzun, C. (2019). *Sosyal bilgiler eğitiminde simülasyon tabanlı deneyimsel öğrenme uygulamalarının tasarlanması uygulanması ve incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.

Uzunkavak, Y. (2019). *Türkiye'de 2004-2017 yılları arası sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimi alanında yapılmış doktora tez çalışmalarının konu alanı ve metodolojik olarak incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.

Yalçın, M. (2019). *Değişen (2017) 5. sınıf sosyal bilgiler müfredatındaki değerler eğitimiyle ilgili öğretmen görüşleri (sivas örneği)*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.

Yayla, O. (2019). *Sosyal bilgiler eğitiminde mekânsal teknolojilere dayalı öğretim uygulamalarının öğrencilerin mekânsal düşünme becerilerine ve akademik başarılarına etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Trabzon.

Yılmaz, O. (2016). *Sosyal bilgiler ve fen bilgisi eğitimi lisans programlarının çevre eğitimi açısından değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.

Yılmaz, R. (2017). *Ortaokul sosyal bilgiler eğitiminde Safahat'ın değerler eğitimi açısından incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

EKLER

EK 1. Tez Değerlendirme Formu

Aksaray Üniversitesi Tez Değerlendirme Formu		
Öğrencinin Adı Soyadı:		EVET
Kapak		
1	Tez Başlığı tutanaktaki başlıkla aynı mı?	
2	Kapaktaki ay ve yıl savunmaya girilen tarihle tutarlı mı?	
3	Kapak format kılavuzdaki kapak formatına uygun mu?	
4	Kapakta yazılan tüm yazılar doğru olarak verilmiş mi?	
İçindekiler		
5	Sayfa numaraları tam verilmiş mi?	
6	Şekil, Çizelge vb. listeleri verilmiş mi? Sıralaması doğru mu?	
7	Özet, Abstract, Giriş, Sonuçlar vb. bölümler var mı?	
8	Yazım hataları kontrolü yapıldı mı?	
Giriş		
9	Hazırlanan tezin önemini anlatıyor mu?	
10	İkinci ve Üçüncü dereceden başlık içermemeli kuralına uyuldu mu?	
Özet/Abstract		
11	Kılavuza uygun mu?	
12	Ay ve yıl savunmaya girilen tarihle tutarlı mı?	
13	Özet; tek sayfa, tek aralık, tek paragraf kuralına uygun olarak yazıldı mı?	
14	Bilim kodu, sayfa adedi, anahtar kelimeler ve tez danışmanı yazıldı mı?	
Kaynakça		
15	Kaynakların tamamına metin içinde atıf yapıldı mı?	
16	Kaynak formatı Kılavuzdaki kaynak formatına uygun olarak hazırlanmış mı?	
17	Atıf formatı kılavuzdaki atıf formatına uygun mu?	
Atıf Yöntemi		APA 6 ☐ CMS ☐ İSNAD ☐
Genel Değerlendirme		
18	Etik Beyan açıklaması okundu, uyuldu ve imzalandı mı?	
19	Kabul/Onay sayfası kılavuzdaki formata uygun olarak düzenlenmiş mi?	
20	Kabul /Onay sayfasında belirtilen oy birliği/oy çokluğu seçeneklerinden uygun olanı savunmayla tutarlı olacak şekilde belirlenmiş mi?	
21	Sayfa kenar boşluklar ve sayfa numaraları kılavuzdaki formatına uygun mu?	
22	Paragraf boşlukları ve metin satır aralığı kılavuza uygun olacak şekilde düzenlenmiş mi?	
23	Başlık yazımları kılavuzdaki başlık formatlarına uygun mu?	
24	Yazı tipi ve boyutu kılavuzdaki yazı tipi ve boyutu formatına uygun mu?	
25	Şekil, Çizelge vb. açıklama ve numaralandırmaları kılavuzdaki formata uygun olarak yazılmış mı?	

Bu tezin tarafımdan “Tez yazım kuralları” okunarak dikkatlice hazırlanmış olduğunu ve doğabilecek her türlü olumsuzluktan sorumlu olacağımı kabul ederim.

Öğrencinin imzası